

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENECE

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izbija vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefono 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il Bollettino No 780

Attacchi e contrattacchi nella zona di El Alamein

Il nemico ha perduto una decina di carri armati e dieci velivoli - Malta bombardata in più riprese

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Unità corazzate nemiche, che hanno attaccato nella zona di El Alamein, sono state contrattaccate e ricacciate sulle posizioni di partenza perdendo una decina di carri armati. Altra azione, tentata più a sud con mezzi blindati, veniva stroncata dal preciso fuoco delle nostre artiglierie.

L'aviazione dell'Asse è efficacemente intervenuta nei combattimenti mitragliando e spezzando i motomezzi avversari sulle posizioni avanzate e nelle retrovie; in duelli aerei ha abbattuto 9 velivoli britannici.

La difesa contraerea di Tobruk, durante una incursione che cagionava danni di lieve entità, ha colpito e fatto precipitare in fiamme un apparecchio nemico.

Sugli aerodromi di Malta bombardieri italiani e tedeschi hanno sganciato in più riprese numerose bombe.

Nova zmaga na morju

V treh morjih so nemške podmornice potopile 17 parnikov s 115.000 tonami — Nemški oddelki prodirajo vzhodno od Donca proti spodnjemu Donu — Delež močnih italijanskih, madžarskih, romunskih in hrvaških oboroženih sil v bojih na vzhodnem bojišču

Hitlerjev glavni stan, 17. julija. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča zasledujejo hitri oddelki sovražnika vzhodno od Donca v smeri proti spodnjemu Donu. Železniška proga, ki vodi iz Dončevega področja v Stalingrad, je prekoračena. Med hitrimi oddelki, ki operirajo že za hrbtom, ob globokem boku sovražnika, in med zasledujočimi pehotnimi oddelki, so številne sovražne divizije, ki so že vse pomešane in na mnogih mestih razpršene ter se skušajo prebiti proti vzhodu. Dolej so vsi ti poskusi propadli z visokimi krvavimi izgubami za nasprotnika.

Letalstvo je v ponavljajočih se poletih podpiralo napredujoče hitre oddelke in je preprečevalo Sovjetom redni umik psovod, kjer so se začeli umikati. Podnevni in ponočni so bile bombardirane z visokih, nizkih in strmoglavih poletov korakajoče kolone, prometne naprave in zveze z zaledjem.

Pri velikih operacijah na južnem odseku so bile v veliki meri udeležene zavezniške čete. Od 29. junija se bori ob nemški strani ena madžarska armada. Od prvih dni julija so

v boju proti Timošenkovim armadam ena italijanska armada, ki spada k italijanskemu ekspedicijskemu zboru, ki je na vzhodnem bojišču že od avgusta 1940, en romunski armadni zbor, ki se je odlikoval ob bitki pri Har-kovu, kakor tudi ena hrvaška skupina.

V nenadnem napadu je en hitri oddelek zavzela neko sovjetško letališče. Pri tem je bilo zaplenjenih ali uničenih 50 letal.

Pri letalskem napadu na pristanišče Poti na kavkaski obali je bomba najtežjega kalibra zadela neko težko sovjetško križarko.

Sovražnik zopet brezuspešno in z velikimi izgubami napada mostiče pri Voronežu.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so lastni sunki in probojni nastopi dosegli uspehe. Po čiščenju nepreglednega gozdnega področja jugovzhodno od Rževa, o katerem poročja posebno vojno poročilo z dne 13. julija, se je povečalo število padlih na 40.000, uničenih ali zaplenjenih pa je bilo 220 tankov, 758 topov vseh vrst ter 1660 strojin in metalcev granat.

Na visokem severu so bombe na več mestih uničile železniško progo pri Murmansk.

V Egiptu je sovražnik napadel pri El Alameinu. Napad se je izjalovil s težkimi izgubami za sovražnika. V protinapadu so bile angleške oklepne sile vržene nazaj na svoje postojanke.

V srednji Angliji je bila včeraj v nizkem poletu napadna neka tovarna za orožje in več delavnice je bilo poškodovanih ali zažganih.

Nekaj angleških bombnikov je v poznih nočnih urah izvedlo vznemirljive polete na severno nemško obrežje. Dve napadajoči letali sta bili sestreljeni.

Kakor je bilo že povedano v posebnem poročilu, so nemške podmornice na zahodni afriški obali napadle močno zavarovano angleško ladijsko spremljavo in potopile šest trgovskih parnikov s 59.500 tonami. Druge nemške podmornice so v Atlantskem morju ob izlivu Mississippija in pred Panamskim prelivom potopile 10 ladij z 68.500 tonami, v Arktičnem morju pa en prevoznik s 7000 tonami. Sovražnik je tako na širnih bojiščih, kjer delujejo nemške podmornice, izgubil 17 parnikov s 115.000 tonami, naloženih z dragocenim tovorom.

Berlin, 17. jul. AS. Neki vojni dopisnik poroča o bitki severno od Orla, da je sovjetska ofenziva tod že ustavljena. Začela se je ponoči 5. julija, z nočnimi nastopi sovjetskih letal, ki so brez prestanka skozi ves naslednji dan napadala maj-

hen odsek, posnemajoč nemško taktiko. Zjutraj naslednjega dne so motorizirani pehotni oddelki prešli v napad. Sovjetski tanki so imeli srečo ter so prodri skozi nekatere ozke nemške črte, pa so bili takoj zadržani in so imeli velikanske izgube. General Zukov je vztrajal s temi napadi tri dni prvega tedna svoje ofenzive. Vsekakor pa ni mogel preprečiti ofenzive nemškega letalstva, ki je s svoje strani strahno napadalo velik del preskrbovalnih poti in sovražnih kolon, namenjenih na bojišče. Nato so nemške čete v protinapadih zopet osvojile zgubljeno zemljišče.

Stalin odpotoval na bojišče

Stockholm, 17. julija. AS. Po poročilih iz Rusije je Stalin odpotoval na bojišče in ga pričakujejo v Stalingradu, kjer se že nahaja glavni stan sovjetske vojske. Med Stalinovo odsotnostjo bo Molotov prevzel vodstvo vladnih poslov. Potovanje rdečega diktatorja je naredilo globok vtis v Londonu, kjer ga spravljajo v zvezo s težkim vojaškim položajem na vzhodnem bojišču. Kakor poroča »Times« dopisnik iz Rusije, smatrajo sovjetski vojaški krogi, da bo imelo Stalinovo potovanje na bojišče za posledico važne spremembe v vodstvu sovjetske armade. Zdi se, da hočejo Rusi za vsako ceno braniti Stalingrad in da so poslali v to pokrajino rezervno armado iz Sibirije. Po poročilih »Times« dopisnika iz Samare je podal govornik sovjetske vlade pesimistično razlago o položaju, rekoč: »Neobhodno potrebno je, da zavezniški ustanovijo drugo bojišče na zabodu ter preprečijo Nemčiji in zaveznikom zmago v tej bitki, katere izid bi utegnil imeti usodne posledice za Sovjetsko Rusijo. Toda ta pomoč nam mora priti čimprej, preden se bo zgodilo to, kar se ne da več popraviti. Diplomatski urednik »Times« s svoje strani pripominja, da je Rusija že izgubila Bejo Rusijo ter Ukrajino in če se bo nemško napredovanje proti Volgi nadaljevalo, bodo strateške in vojaške izgube tolikšne, da bodo morali Rusi opustiti vsakršno upanje na rešitev.

Samo čudež lahko reši Timošenka

Carigrad, 17. jul. AS. Znani turški general Er-kilet komentira v listu »Kumhuriet« dogodke na vzhodnem bojišču in izraža pri tem svoje trdno prepričanje, da bo Timošenkova vojska dokončno pregažena, češ, da bi jo samo čudež mogel rešiti.

Bukaršta, 17. julija. AS. Na povabilo maršala Antonescu bo maršal von Manstein prebil kratek dopust v Predealu na Romunskem.

Položaj na bojiščih

Milano, 17. julija. »Il Popolo d'Italia« takole popisuje trenutni položaj na bojiščih: Nemške čete, usmerjene proti jugu, med Doncom in Donom pritiskajo na desno krilo in hrbet Timošenkovih armad, in nadaljujejo pritisk na boljševeške oddelke, ki poskušajo zavirati nemško napredovanje, precej nevarno za celo armadno skupino.

Nemško vojno poročilo z dne 14. julija je povedalo, da so motorizirani oddelki prodri globoko med sovražne postojanke ter pobjali boljševeške kolone, sestoječe se iz vseh vrst orožja, ki so krile umik sovjetskih čet. Nепrestani in ponovni letalski napadi so naredili znatno škodo med boljševeškimi edinicami. Nemško vojno poročilo z dne 15. julija dodaja, da so nemške motorizirane čete razpršile sovražne kolone med arditim zasledovanjem ter odrezale sovražne zveze proti vzhodu. Zaradi tega se Timošenkove armade ne morejo več umikati proti Stalingradu in Volgi, marveč samo proti jugu preko mostov na Donu. Takšen je neprijeten Timošenkov položaj, čigar armade, napadane z bokov in kril ob Donu, se nahajajo v zelo veliki krizi.

Severozahodno od Voroneža so Nemci izvedli

napad s tanki, ki je preenetil boljševeške. Neka njihova edinica s 125 tanki je bila obkoljena in naslednjega dne tudi uničena. Nemško vojno poročilo z dne 15. julija poroča prvič po začetku te bitke o dveh sovjetskih napadih. Na srednjem odseku so izvedli nekaj krajevnih napadov, ki so jih Nemci gladko odbili; na levem bregu Donca pa so z močnimi silami napadli mostiče pri Voronežu. Tudi tukaj so bili odbiti z izgubo 36 tankov. Ti napadi, zlasti pa zadnji pri Voronežu, napovedujejo ruski protinapad in začetek novih operacij na levi strani Donca.

V Egiptu se bitka nadaljuje pri El Alameinu, kjer general Auchinleck meče v napad nove čete, ki mu prihajajo na pomoč. Auchinlek je pokazal, da mu je najboljši srca južni odsek tega bojišča. Po italijansko-nemškem napadu na ta odsek, pri katerem je bilo zajetih mnogo ujetnikov, je došel že četrtič posla na južni odsek močne ogledniške oddelke. Italijansko-nemške edince se ne bodo ustavile, marveč bodo brez nadaljnega prešle v napad proti vzhodu.

Pred trinajstimi leti je biv. jugosl. sodišče za zaščito države obsodilo dr. Paveliča

Zagreb, 17. jul. AS. Hrvatski listj posvečajo obsežne članke 13. obilnici poglavnikove obsodbe pred bivšim jugoslovanskim sodiščem za obrambo države. Pavelič je bil obsojen, ker je zagovarjal nujnost, da se Hrvaška loči od jugoslovanske države. »Nova Hrvatska« piše, da je sodišče kralja Aleksandra pred vsem svetovnim javnim mnenjem potrdilo, da Hrvaška ni hotela živeti z umetno jugoslovansko državno tvorbo in da je bila odločena do kraja boriti se za osvoboditev iz take sužnosti. Članek izraža hvaležnost poglavniku, da je Hrvatim dal popolno narodno svobodo in neodvisnost.

Japonska pripravljena

Tokio, 17. julija. AS. Japonski ministrski predsednik Tojo je govoreč pred člani novega vojaškega odbora nove politične zveze zatrdil, da je japonska armada popolnoma pripravljena za povečanje ofenzivne sile in za popolno uničenje sovražnih sil.

Nove portugalske volitve

Lizbona, 16. jul. AS. Oktobra bodo nove volitve za portugalsko narodno skupščino, kateri je potekel dosedanji mandat.

Lizbona, 17. julija. AS. Reuter poroča, da je bila na brazilskega predsednika Vargasa naslovljena prošnja za ustanovitev protovoljne vseameriške armade iz vseh južnoameriških držav, ki so voljne boriti se. Očitno bi rad Roosevelt dobil hrano za topove v Južni Ameriki.

Napadi in protinapadi pri El Alameinu

Sovražnik je izgubil 10 tankov in 10 letal - Malta večkrat bombardirana

Vojno poročilo št. 780

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Sovražne oklepne enote, ki so napadle pri El Alameinu, so bile v protinapadu odbite na izhodne postojanke ter so zgubile 10 tankov. Drug napad, poskušen z oklepni sredstvi bolj proti jugu, je ustavil precizni ogenj našega topništva.

Oso letalstvo je uspešno poseglo v boje ter je obstreljevalo in napadalo sredstva na prednjih postojankah in v sovražnem zaledju; v zravnih bojih je bilo sestreljenih devet angleških letal.

Protiletalska obramba je pri napadu na Tobruk, ki je povzročil lažjo škodo, zadela in sestrelila eno sovražno letalo.

Italijanski in nemški bombniki so večkrat vrgli številne bombe na letališča na Malti.

Budimpešta, 17. julija. AS. Poluradni »Budapesti Ertesito« piše v poročilu o vojaškem položaju v Egiptu naslednje: Basticove in Romelove čete so kljub temu, da so od začetka ofenzive v stalnih bojih napredovale za 800 kilometrov, osvobodile Libijo ter poletele do

obronkov Nilove doline, ohranile svojo napadalno moč, odbijajo obupne angleške napade ter si pridobivajo novih postojank. Angleška strategija terja večji napor posebno od Italije. V Budimpešti pripominjajo, da so Italijani, ki so imeli najvažnejši delež pri osnih zmagah na Bližnjem vzhodu, sami sebe prekosili v dejavnih najvišjega junaštva ter s še večjim vzpomnom in pogumom dajejo svoj odločilni prispevek za osvoboditev Bližnjega vzhoda izpod angleškega gospodarstva.

Milan, 17. jul. AS. Vojni dopisnik lista »Corriere della Sera« navaja nekaj podrobnosti o zavzetju važnega kraja ob Doncu. Zavzel ga je oddelek bersaljerov. Boj se je začel 12. julija in je bil končan z uspehom po tridnevni bitki moča proti moču 14. julija. Elana naših čet niso mogla zadržati minska polja in ne sovjetske obrambne naprave na okoliškem gričevju. Prvi bersaljerški oddelki so pridli v ta kraj konec popoldneva. Navzile močnemu sovražnemu topniškemu odporu so ta kraj zavzele iste čete, ki so dva dni prej zasedle neki drugi kraj, medtem pa so drugi bersaljerški oddelki nadaljevali s pohodom in zasedli nekaj novih postojank. Po tem sijajnem uspehu je bilo prijetih mnogo ujetnikov in pridobljenih več postojank za nadaljno napredovanje.

Edina zveza med Ameriko in SSSR

Edina cesta, po kateri lahko Rusija dobi pomoč iz Amerike, je kaj nepraktična in nevarna

Monakovo, 17. julija. AS. »Münchener Neueste Nachrichten« objavljajo članek z naslovom: »Pot svobode«, v katerem obravnavajo posledice bitke na Severnem ledenem morju ter možnosti Sovjetske Rusije glede dovoza pomoči preko poti na skrajnem severu, možnosti, ki so zelo skromne po zadnji potopitvi velikega konvoja, kateri je po zaslugi nemške mornarice in letalstva zgubil vse svoje ladje. Ozka cesta, omejena na eni strani s ledom, na drugi strani pa s Medvedjim otokom in Severnim rtičem, ter svetla polarna noč v poletnih mesecih omogočata nemškemu letalstvu, da lahko to edino možno pot neprestano nadzoruje skoraj 24 ur vsak dan. Drugo zanimivo dejstvo je, da velik zadnji konvoj ni bil namenjen v Murmansk, marveč v Arhangelsk, kar je dokaz, da je pristanišče v Murmansk deloma že razbito in Sovjetom more več kdove kako služiti. Železniška proga Murmansk-Volhov je bila pretrgana blizu One-

škega jezera pri nemško-finskem napredovanju jeseni leta 1941. Že od takrat ima Murmansk zvezo s srednjo Rusijo po stranski progi skozi Arhangelsk. Murmanska železnica je bila dvoitirna ter je bila ponekod elektrificirana. »Pot svobode«, ki je Sovjetom preostala s severnega Atlantskega morja, je torej kaj dvomljiva. Možnost dovoza z juga je tudi omejena, ker je iranska železnica ozkoitirna. Sicer pa morajo konvoji, ki dovažajo pomoč od juga, namesto 500 kilometrov dolge poti med New Yorkom in Murmanskim, prevoziti 23.000 kilometrov dolgo pot od New Yorka do Perzijskega zaliva. Zveza med Ameriko in Vladivostokom ter Sibirijo preko Tihega morja pa je nemogoča zaradi japonsko-ameriške vojne.

Pogajanja glede usode francoskih vojnih ladij interniranih v aleksandrijski luki

Vichy, 17. jul. AS. Francoski informacijski minister Marion je med razgovorom z zastopniki tiska omenil spomenice, ki sta jih izmenjala te dni predsednik Združenih držav Roosevelt in predsednik francoske vlade Laval.

Minister Marion je povedal, da je Laval v svojem odgovoru predsedniku Združenih držav zlasti hotel pojasniti, da francoske vojne ladje, ki so zdaj v Aleksandriji, niso odplule v Francijo po določilih premirja samo zaradi tega, ker so pod angleško zaporo. Poudaril je, da sta Nemčiji in

Italiji vedno upoštevali tista določila premirja, ki so nanašajo na francoske vojne ladje, zasidrane v domačih lukah. Zaradi tega tudi francoska vlada ne more kršiti premirja ter sprejeti ameriškega gledišča z ozirom na vojne ladje v Aleksandriji.

Laval dostavlja na koncu svoje spomenice, da bodo Združene države morale prevzeti odgovornost za hude posledice, ki bi utegnile nastati, če bi Angleži z odobritvijo Združenih držav uničili francoske vojne ladje v Aleksandriji, ki so postavljene pod določila premirja.

Čungking docela odrezan od morja

Sanghaj, 17. julija. AS. Približno po enem mesecu so japonske sile na raznih bojiščih Kitajske izvedle uspešna in obsežna napredovanja, predvsem v namenu, odrezati tiste preskrbovalne poti, ki jih je Čungking še ohranil. Tako je bilo zasedeno važno strateško mesto in čekiangsko pristanišče Venhov, kakor tudi zadnje čungkingško odporno središče na južni obali Čekianga, pristanišče Julam. S tem je Čungking dokončno docela odrezan od morja. Istočasno so si Japonci prizadevali prepričati čungkingško vlado, naj preneha z borbo, dokazujoč ji, da dela samo v prid

komunistom in Anglosasom. Poudarjajo, da so pri tem čisto izostali vsi osebni napadi na Čungkajsko. Poudarjajo, da Kitajski odsej lahko iskreno sodelujejo z Japonci, ker so se oboji naučili medsebojnega spoštovanja. To ravnanje pa naj se ne smatra za znak slabosti, kajti položaj Japonske se je silno okrepil v Kitajski in v celi vzhodni Aziji, dočim je položaj Čungkinga vedno kritičnejši. Japoncem narekuje njihovo postopanje želja, prihraniti Kitajcem nepotrebno trpljenje in kolikor mogoče hitro ustvariti ožračje skupne blaginje v vzhodni Aziji.

V Indiji se mora Anglija odločiti

Rim, 17. jul. AS. Gandi je dal posebnemu dopisniku lista »News Chronicle« izjavo, v kateri je odločno zatrdil, da se bo morala Anglija odločiti ali za priznanje indijske svobode, ali pa se bo morala pripraviti na še težje posledice. Hočemo svobodno Indijo in sicer v dejavnih, ne v besedah. Nato je dejal, da bo gibanje, ki ga je začel, kratko in uspešno, kajti tokrat ga ne bo lahko zapreti, kakor je bilo drugokrat. Če bi ga skušala angleška pločinja prijeti, nihče ne ve, kakšne posledice bi utegnile nastopiti. Dopisnik pripominja, da je Gandi pri svojih 75 letih neglede na preteklo trpljenje in razočaranje, pri katerem je shujšal tako, da tehta samo 44 kg, videti bolj živahen in energičen kakor kdaj koli. Gandi je zaključil razgovor z izjavo, da bo Indija po osvoboditvi sama izvedla notranjo reformo. Povezane bodo vse stranke in vse provincialne vlade in ustanovljena bo nova osrednja vlada. Vse težave — je dejal — bodo prešle kakor oblak s sonca.

USA in Finska

Stockholm, 17. julija. AS. Newyorški dopisnik lista »Dagens Nyheter« poroča, da je vlada Združenih držav sklenila s 1. avgustom zapreti vse svoje konzulate na Finskem. Sklep je bil telegrafsko sporočen finski vladi.

Sadje kot važno živilo in zdravilo

Skoraj do najnovejšega časa je mislila večina ljudi, da je sadje le potrebni luksus, ki se pojé po drugi hrani in je brez vsakih hranilnih snovi. Šele prejšnja svetovna vojna, mnogo bolj pa še sedanja, je dokazala, da je odraslemu človeku mogoče živeti le ob rastlinski hrani: ob sadju in zelenjavi.

Zdravniki so dokazali, da poteka veliko število bolezní ravno od napačne, enostranske prehrane. V prvi vrsti primanjkovati rudniških snovi (soli), ki se spajajo z različnimi škodljivimi kisljinami, nastajajočimi iz beljakovinske hrane in tako te kisline počasi zastrupljajo organizem. Čim pa vedemo telesu dovolj rudniških soli, se te omenjene kisline spoje in jih telo lahko izloči. Človeška hrana je najprimernejša, ako je pravo razmerje med beljakovinsko hrano (meso, jajca, sir itd.) in med hrano, ki vsebuje dovolj rudniških snovi (sadje, zelenjava).

K rastlinski hrani pristojeva navadno samo zelenjava, vendar zavzema tudi sadje v človeški prehrani eno prvih mest.

Sadni in grozdni sladkor, ki ga vsebuje sadje, prehaja brez posebne prebave naravnost v kri, dotim morajo pesni sladkor prebaviti sokovi žele pripraviti, da ga telo lahko sprejme. Ker pa je sadni sladkor tako lahko prebavljiv, tudi naglo učinkuje.

Kislina (limonova, jabolčna, kremenčeva in fosforna), ki jih sadje vsebuje, pa povzročajo delovanje žlez, posebno slinavk, in na ta način pospešujejo prebavo. Prav tako pospešujejo delovanje ledvice in kože. Sadne kisline pa uničujejo tudi bakterije, posebno v črevesju.

Uživajmo že le mogoče surovo in neolupljeno sadje, vendar ga moramo prej obrisati ali umiti, ker ne vemo, kdo ga je prijel in kje je rastle. Čestni prah, muhe in druge žuželke tudi lahko okužijo sadje, zato previdnost ne bo odveč. Prav tako je nagno in nezrelo sadje zdravju škodljivo.

Večina sadja (jabolka, bruske, marelice itd.) je lugotvorno in kot tako pospešuje izločanje kislin iz mesa, krvi in žolča, ki so se stvorile zaradi preobilnega zauživanja mesa, močnih živil in živalskih produktov. Le orehi in lešniki so kislnotvorni, ker vsebujejo mnogo več tolike (60%) in do 8% beljakovin. Zato moramo orehe in lešnike temeljito izvečati, ker so težje prebavljivi. Vendar sta ti dve vrsti sadja mnogo bolj redni kot vsako meso!

Sadje pa je tudi izborno odvajalno sredstvo. Najbolje odvajajo sadje, ki vsebuje veliko sladkorja: grozdje, bruske, nesplje, češnje, slive, češnje itd. Proti prolivu pa jemljemo posušene borovnice, pebene bruske itd.

Dolgo poznano sredstvo proti zamaščenosti je tudi sadje. Zamaščenost se pojavlja navadno pri osebah, ki uživajo v veliki večini le meso, masno in močnatno hrano.

Pomladna utrujenost, slabost in nagnjenje k bruhanju krvi itd. se kmalu pozdravi, kakor hitro prične uživati sadje. Različni vitamini, ki jih sadje vsebuje, so tudi našemu organizmu nujno potrebni. Sadje vsebuje tudi mnogo apnenca in protirahitni vitamin D in je zato važno sredstvo za zdravljenje rahitidnih otrok.

Bolniki s kronično zapeto naj uživajo čim več sadja in surovih sadnih sokov, posebno na teče. Prav tako smejo diabetiki — sladkorno bolni — uživati po zdravnikovem navodilu nekaj sadja.

Jabolka in češnje vsebujejo poleg drugih snovi tudi precej železa in so zato posebno priporočljiva za slabokrvne, malokrvne in slabočne osebe. Tudi aromatična in hladna olja, ki se nahajajo v sadju, imajo svoj namen. Te namreč dražijo slinavke in druge žleze, da izločajo čim več soka in tako pospešujejo prebavo.

V zdravilstvu uporabljamo bruske, ki ženejo

Gospodarstvo

Poljedelska in gospodarska obnova Ukrajine

Poljedelska obnova osvobodene Ukrajine je v minulemu letu lepo napredovala. Takoj spočetka so pri obnovi dežele že delovali gospodarski strokovnjaki in upravni organi. V teku leta pa je začelo z delom v Ukrajini že okrog 7000 nemških poljedelskih vodij. Nemški poljedelski vodje, ki so doma bili navajeni na gospodarstvo na neprimerno bolj majhnih območjih, so morali v Ukrajini zadostiti vse večjim nalogam. Rešiti je bilo treba vsa vprašanja za prehrano čel in previvalstva. Pripraviti je bilo treba pravočasno velike zaloge semenskega žita, kakor tudi vprežne živine in nadomestnih strojev. Vlada je objavila ugodnosti za domače poljedelce in tako omogočila povečanje obdelane zemlje. Ustvaritev poljedelskih združenj, ki naj bi nagradila sodelovanje že v jesenskih pripravah, je zlasti ugodno odjeknila pri spomladanskem poljedelskem delu. Kljub izredno kasni pomladi in hudi škodi, ki jo je napravila zima, je bilo še vedno mogoče obdelati 65% poljedelske površine v Ukrajini. Zemlja kmetov samih, ki obsega približno 5% poljedelske površine, pa je bila celo vzorno obdelana. Vse to je bilo mogoče, ker se je vsa organizacija za poljedelsko obnovo Ukrajine izvedla z največjim strokovnim znanjem in vsemi upravnimi napori. Velike množine jaje, goveje živine, prašičev, masla, masti, krompirja in zelenjave se iz Ukrajine sproti dovajajo oboroženim silam, pa tudi v zaledje. Kljub skromnim sredstvom je bilo mogoče na številnih traktorjskih postajah v Ukrajini doseči popravilo 30.000 poškodovanih traktorjev, ki zdaj že sodelujejo pri obdelavi zemlje. Prav tako so bile popravljene in so začele z obratovanjem številne mlekarne, klančnice, tovarne sladkorja, mlini in pekarnice.

Za poživitev vsega gospodarskega življenja v Ukrajini je državni komisar za Ukrajino izdal naredbo o ustanavljanju nemških trgovskih družb v Ukrajini. Tako je zdaj mogoče ustanovljati v Ukrajini nemške trgovske družbe in društva. Ustanovitev je možna, če so pri trgovski družbi ali komanditni družbi vsi družabniki z osebnim jamstvom nemški državljani ali pripadniki nemške skupnosti. Pri delniških družbah in komanditnih družbah z delničarji in z omejenim jamstvom pa mora biti vsaj polovica članov upravnega sveta nemških državljanov. Na podlagi te naredbe se bodo ustanovili pri nemških sodiščih v Ukrajini nemški trgovinski registri. V teh registrih se bodo vpisovale nemške trgovske družbe.

vsj lastniki hotelov cele zbirke ovrtnic, da so jih lahko koj posodili gostom. Zdaj pa so postali vsi bolj praktični in lagodnejši. Namesto klasičnih tropskih čelad vidiš vsakdanje slamnike, ki so bolj lahki, bolj hladni in cenejši. Vsi slamniki so enake vrste in imajo isti pisan trak, pa bodi, da pokriva glave debelih šefov ali glave kulijev, razprodajalcev časnikov ali mlekarjev in celo konji imajo slamnike na glavah, kot je zapovedalo mestno načelstvo. Sanghajski ženski svet ima na glavi širokokrajne kitajske kmečke klobuke, ki so prav taki, kot so oni, ki jih uporabljajo kmetje po njih, le da veljajo ti ženski klobuki 20 dolarjev, za kmete pa 2 dolarja.

Kot najuspešnejše sredstvo zoper vse vročinske nevarnosti pijejo Kitajci od jutra do večera vroč zelen čaj. Letos se je ta čaj spreminil v samo vrolo vodo. Za kitajske herce so odprli posebno kopalnico, ker se morajo vsi sanghajski berači pred kosilom skopati. Tako upajo, da kaj storijo za mestno higieno. Sicer so v drugih mestih dognali, da se berači nočejo kopati, ampak hočejo le jesti. Toda Sanghaj upa, da se bodo vsi ti ušivi, umazani in razcapani berači tudi radi kopali, če dobijo nato kaj jesti. Juljsko vročino bi človek še prenašal, vendar je prehudo, ko se pridružijo vročini še komarji, malarija, legar ali kolera. Če je živo srebro v toplomeru le preveč visoko, tedaj gre človek v kino in si med predvajanjem kakega obrabljenega eskimskega filma hladi vročino ob pogledu na ledene gore.

na vodo; jabolka, ki hranijo vranico in možgane ter zdravijo putiko; češnje in slive vplivajo na srce, ki ga čistijo; bruske in marelice pospešujejo izločevanje žolča; rdeče jagode hranijo možgane in čistijo kri; grozdje čisti kri in vpliva blagodejno na pljuča; borovnice zapirajo in zdravijo vnetje; robide olajšujejo kašelj itd.

Človeško telo nujno potrebuje za tvoritev kosti in krvi zadostne količine rudniških snovi, ki pa jih najlaže dobimo v sadju. Zato uvažujmo pri pripravi naše hrane vedno bolj temeljno načelo: malo mesa, tem več pa sadja in zelenjave!

Dejanje

(Članek triestinskega lista »Il Piccolo« z dne 17. julija 1942.)

V Ljubljani je bil Slovencev obavljen proglas s podpisom Visokega komisarja ter Komandanta Armadnega zbora, ki ga moramo smatrati kot mejniki v žitljenju Ljubljanske pokrajine. Uradni dokument najprej v izločku omenja vse, kar je bilo slovensko sklenjeno in lojalno storjeno, da se zagotovi Slovencev spoštovanje do njihovega jezika, do njihove kulture, do njihove vere — ki je naša vera — in njihovih koristi. Nato določa nekatero precizne ukrepe izredne strogoosti, s pomočjo katerih italijanske oblasti obliubljajo, da bodo enkrat za vselej iztrebile strupeno zalego komunističnega razbojništva in četočega zločinstva.

Ura dejanja je že odbila! Kdor ima mirno vest, naj stopi iz pasivnosti ter se približa italijanskim oblastem in njihovim organom s kretino odkritosrčnega tovarništva. Svoje v trenutku, ko ne smemo ubiti časa. Naj si nihče ne dela utvar, da se bo lahko poceni izvul in se rešil za plašč dvočelnosti. Roma ni prišla v Ljubljano le iz časovnega pastolovstva, marveč zato, da ostane s svojimi zakoni, s svojimi običaji, s svojim kulturnim poslanstvom in s svojim zmagovitim orožjem.

Zločinci, morilci, uporniki, atentatorji — skratka, vsi tisti izvržki, ki žive po gozdovih in duplinah ter sledijo ideologiji, ki je brez zrna dobrega ter brez vsakega upanja, oziroma še hušje, ki zaradi denarja služijo sovražnikom boteče se Italije, bodo neizprosno zdrobljeni z ognjem in mečem. To je edino sredstvo, ki so si ga zaslužili.

zaradi uspešnega delovanja osnih podmornic, bil prisiljen, da je izdal naredbo, s katero je dovoljeno, da se načnejo državne rezerve vseh vojnih surovin. Dalje je isti urad odredil, da morejo dobiti nadomestne dele za avtomobile le tisti, ki bodo ob prevzemu novega nadomestnega dela izročili stari, odnosno pokvarjeni del.

be kakor tudi posamezni nemški trgovci.

Dobava jaje iz Ukrajine. V mesecu juniju so prispelle prve večje pošiljke jajc iz Ukrajine v Reich. Poleg oskrbe ukrajinskega prebivalstva in tamšnjega vojaštva je bil v zadnjih mesecih dosežen višek 15 milijonov jajc. Ta so bila odpisana v Nemčijo, kjer jih prejemale gospodinjje. Vsa jajca imajo žig »Ukrajina«, Kokošjereja v Ukrajini, ki je zaradi vojnih dogodkov trpela, se zdaj popravlja in obeta mnogo.

Uvrstitev gumiranih plaščev

Gumirani dežni plašči se imajo uvrščati med dežne plašče iz celofana ali iz druge sintetske tvarine (postavka 8. skupina I. in II. tabele, ki je priložena naredbi Visokega komisariata z dne 8. XI. 1941-XX. Sl. list št. 512-90/1941). Ker pa je uporaba surove gume za gumiranje nepremočljivih tkanin prepovedana, se dežni plašči sedaj izdelujejo iz tkanin, ki se gumirajo z regenerirano gumo in z drugimi sintetskimi tvarinami.

USA so morale zašeti vojne rezerve surovin. Urad za vojno produkcijo v Washingtonu je zaradi pomanjkanja surovin, ki je nastalo največ

Brezvesten angleški napad na civilno prebivalstvo

Glasi madžarskega zunanjega ministra »Pester Lloyd« objavlja v svoji številki z dne 8. julija t. l. doživlja neke gospe v tisti noči, ko so angleški piloti napadli civilni del zgodovinskega mesta Kölna.

Pred menoj sedi gospa meščanskega stanu. Nedavno je prišla iz Kölna v Berlin. Vprav 4 tedne je preteklo od tlej, ko so angleški bombniki tako barbarsko napadli to rensko mesto.

Na čudovito preprost način pripoveduje gospa svoje strašne vtise iz noči od 30. na 31. maj tega leta in pravi:

»Popoldne sem bila v okolici, kamor sem šla igrat tenis. Večeri in noči so bili svetli in spotoma sem obiskala svojo sestro. Pri njej me je presenetil klic sirene. Stekli smo v zaklonišče, kar tako, kot smo tu že navajeni. Čez nekaj časa je že strašno zagrmelo. Razločno je bilo slišati oglušujoče bobnenje motorjev angleških bombnikov, ki so nizko leteli nad mestom in ga napadli. Kmalu smo vsi opazili, da je bil to posebno hud napad. Neprestano se je tresla zemlja, z leve in desne smo čuli mogočne eksplozije bomb. Vmes smo slišali urno streljanje naših protiletalskih topov. Nenehoma se je usipal belež s strova in prah in vonj po eksplozivnih snoveh sta napolnila zaklonišče, tako da smo že komaj dihal. Nekaterim so pošli živci in treba jih je bilo miriti. Ob treh zjutraj se je oglasil znak, da smo izven nevarnosti. Brž sem se poslovila od sestre in sem odhitela proti domu, da bi videla, kaj se je ondaj zgodilo.

Skozi tanke gumijaste podplate sem čutila seveda sleherni malenkost. Tekla sem več ko pol ure. Slednjem sem bila le v svoji ulici. Pogledam in vidim: naša hiša gori! Zgornji dve nadstropji sta bili v plamenih. Ne da bi kaj vprašala ali se za koga zmenila, sem planila v hišo in sem bila v nekaj sekundah v svoje stanovanju. Bredla sem po črepinjah in med drobnjarjami, ki jih je zračni pritisk uničil v mojem stanovanju. Kuž ni hotela več goreti, tudi telefon je bil uničen.

Toda — kakor je čudno in malenkostno v taki nesreči — prva misel mi je bila skrb za — kanarčka. Klicala sem ga in klicala, kletka je bila odprta, iskala sem povsod med ropotijami in ga slednjč našla — pod omarico, čeprav je bila tema in sem od dima in prahu komaj še ločila sapo. Dima že ni bilo moč več prenašati. Brž sem pograbila, kar sem mogla v naglici dobiti. Nekaj kovčegov se je napolnilo s čevlji in z oblekami. Ne da bi izbirala ali kaj preudarjala, sem metala vse skupaj v kovčeg. Komaj sem kaj videla; trepalnice so mi bile težke, dihala sem težje in težje.

Težkih kovčegov nisem mogla vzeti s seboj, zato sem vzela le dve manjši torbici s srebrnino,

nakitom in fotografijami. Spodaj sem naletela na znanca. Položila sem nabrano na tla in se vrnila še enkrat v stanovanje. Vzela sem s seboj, kar se mi je takrat dozdevalo največ vredno. Šele takrat sem opazila, da so moji čevlji izgubili podplate. Brž sem obula usnjene čevlje, ki sem jih zagledala ondaj, ko da bi bili čakali name. Potem sem odhitela z otroškim vozičkom po stopnicah navzdol. Pred hišo so stali ljudje, jokajoč in jaduajoč. Ognjegasci so napenjali vse svoje moči. Kar vrsta sosednjih hiš je bila v ognju in vse je hitelo pomagati. Zasmilili so se mi vsi ti ljudje, da sem pozabila na svojo lastno nesrečo, ki pa je bila v primeru z drugimi prav majhna, saj sem si ohranila svoje vse: otroka in moža.

Ne da bi se kaj pomišljala, sem se z otroškim vozičkom odpravila dalje po mestu. Šele ko sem že prehodila nekaj cest, sem se domislila, da grem v tisto smer, kjer stanuje moja mati. Niti misliti si ne morete, kako je v takih prilikah težko povirati otroški voziček dalje.

Pri materi je bilo vse v redu. Hiša mojih staršev ni nič trpela, seveda, pri tem človek ne sme zahtevati, da bi bile šipe cele, česar niti videli nisemo več, tako je že to v navadi pri nas. Vsa zdelana in utrujena sem kar padla na posteljo in zaspa. Ko so Angleži spet prišli s svojimi bombniki, se nisem niti zbudila.

Popoldne sem se vrnila v svoje stanovanje. Ogenj je bil že pogasjen. Vrhnji dve nadstropji sta bili povsem zgoreli, spodnja nadstropja pa bila še uporabna. Pri dnevnih svetlobi je bilo moje stanovanje prav strašno. Spotikala sem se ob vse tisto, kar sem bila ponoči sama razmetala okoli. Odprla sem kovčege in sem videla, da sem bila poneti dala vanje stvari, ki so bile najmanj potrebne in vredne. Poleg plesnih čevljev so bile same stare obleke, vmes pa velikanska vaza brez vrednosti. Trpežni čevlji in pražnje obleke so ostale v omarah. Če bi mi bilo stanovanje zgorelo, bi bila rešila le svoj nakit, plesne čevlje in vazo — a bila bi brez plaščev, čevljev in perila...

S tem je gospa končala zgodbo o tisti najhujši kölnski noči.

Vsak Slovenec, ki le more naj naroči »Slovenčevo knjižnico«. — To je njegova kulturna in socialna dolžnost. Knjige lahko plačujete mesečno

Tudi na Daljnem vzhodu je potovanje težavno

»Berliner Lokal Anzeiger« objavlja naslednji dopis iz Sanghaja, ki mu pravi, da je mesto brez počitnice.

Deževnemu in hladnemu juniju je sledil vroč in pekoč julij. Vendar ne more letos nihče na oddih v prekrasne, hladne hribe Japonske, v lične hotele japonskega primorja, v slavne zdravilne toplice ali v priljubljeni kitajski počitniški raj v Cingtavu in Peitaku. Zelo težavno je zdaj potovanje! In tako je treba ostati v zadušnem, vročem Sanghaju. Kot Evropejec bi skoraj zavidal Kitajcem, ki v teh nočeh postavijo svoje pograde kar na cesto in ti pol noči preklepetajo na cestah in ondaj jedo, pijejo, pojejo, se zabavajo z igrami in in so vse vprek pomešani v svitu cestnih svetilk in jasne mesečine.

Prej v Sanghaju v juliju in avgustu skoraj nisi videl nobene bele ženske in belopoltni otrok. Ti so pred hudo vročino zbežali v hladna kopalnica, medtem ko so možki še nadalje službovali po trgovinah in se kratkočasili po hladnih barah. Konec tedna so se nato ti »slamnatí vdovci« odpeljali z ladjo ali z vlakom v Cingtav in Peitako na obisk k svoji družini. Letos se ob nedeljah vsakdo vsede na svoje kolo, da gre v Hongkev v plavalisce ali pa gre obiskat znanca v okolico Sanghaja, ki imajo vrtove. Ljudje so postali glede na vse bolj skromni — in takih prostorov, kjer bi bil zrak ohlajen, ni nikjer več. Zatorej se vsak sam hladi s pahljačo. Namesto elegantnih belih oblek imajo možki »kaki« obleke. Prej so imeli

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Ko je prebrala to pismo, ji je postalo vse to jasno. Na pozdrav baronice de Brignole je komaj izgovorila nekaj besed, zaprla se je v svojo sobo in je odpodila celo svoje sobarice. Brž ko je bila sama, se je vrgla na posteljo in silovito jokala. Toda to je bila le kratka nevihta, ki je hitro prešla. V Schönbrunnu so se pripravljali na proslavo Novega leta. Na Novega leta dan je po sv. maši cesarica sprejemala v galeriji svojega dela palače čestitke in delila darila. Na Dunaju pa so si sledile velike zabave in na političnem polju so pripravljali proslavo velikega dogodka. Napovedana je bila zavezniška pogodba med Avstrijo, Anglijo in Francijo. Zvečer sta se Castlereagh in Talleyrand ljubezljivo pogovarjala z ruskim carjem. Cesar Franc I. je ruskega carja pozdravljaj z besedami »dragega bratranca«, dasi je v ozadju pripravljaj hud udarec svojemu bratranecu. Metternich si je mel roke.

Tri veselice, ki so treščile ob tla Napoleonovo nadoblast, so v strahu opazale, da se rine v osredje nadoblast moskovskega gospodarja. Za kongres jim ni šlo, saj bi lahko nadaljeval svoje delo v nedogled. Šlo bi potem še samo za to, da bi kongres preprečil, da Rusija in Prusija ne bi bili preveč povečani.

Kongres pa se je predajal plesu in zabavi. Niti ob adyentnem času se te zabave niso poglele. Prirejali so maskerade, na katerih so se vladarji mešali med ostalo občinstvo. Dunajska policija in upravnik najvišje avstrijske policijske ustanove sta imela ogromno dela, ker nista vedela, kako bi zaščitila zakrinkane vladarje in kneze. Sam upravnik policije se je moral na dan različno maskirati, da je mogel slediti vladarjem in knezom na njihovih nevarnih poteh.

Upravnik dunajske policije je bil tedaj baron Franc Hager, ki je bil zelo izobražen, razumen, širokogruden, silno delaven, zelo vljuden in si je s svojo zadržanostjo pridobil zelo velik ugled.

Hager je dnevno pošiljal svojemu cesarju obširna poročila o vsem, kar so mu poročali detektivi in njegovi zaupniki po raznih salonih in dvorinah. Pokljal mu je odrezke raznih navodil, koščke raznih pisem, ki so jih detektivi nabrali iz košar za papir, prepise brzojavk, prepise prestreženih navodil, prepise šifriranih pisem.

Za Hagerjeve zaupnike so bile maskerade izredno bogat vir za novice in razne tajnosti. Težje je bilo zbirati poročila z velikih slavnosti, kjer so se vsi vladarji in knezi kazali tako, da so kar najbolj vplivali na množico v svojih uniformah.

Največje so bile veselice in prireditve, ki so se vršile v cesarskem dvoru na Dunaju. V dvoru so stanovali vladarji in principi ter knezi kraljevskega rodu. Cesarski dvor je bil v palači na sredini Dunaja. Tam je bilo tudi središče vsega kongresa.

Prostori, ki so bili določeni za slavnosti, so bili zelo razsežni. V sredini je bila slavnostna dvorana, ob straneh pa so bili še drugi saloni in galerije, ki so bile bleščeče razsvetljene. Konjušnica cesarskega dvora je bila spremenjena v plesno dvorano. Stopnišča in dvorane so bile okrašene s svetjem. V glavni salon se je prišlo skozi drevedre oranžnih drevov. Ogromni lestenci so razlivali na vse strani svetlobo istočernih sveč. V konjušnici so zgradili posebne lože, kamor so prihajali vladarji gledat plesne prireditve. Povsod se je razlivala godba valčkov, ki so bili najbolj v modi.

Dokler so bili pri plesih vladarji in principi navzoči uradno, so se med plesi vrstile deklamacije, solistični nastopi in koncertni valčki. Brž ko so vladarji odšli, se je ples razmahnil v brezmejno valčkovo rajanje, kateremu se je pogosto priključil še — car Aleksander. Celo mračni in dolgočasni lord Castlereagh se včasih ni mogel zadržati in je poskočil s svojimi trdimi in revmatičnimi nogami.

Uradni spored pa je bil vedno na čelu vsake plesne prireditve. Vladarji in principi so najprej opravili mimohod mimo množice povabljenec, ki jih je pozdravljala z globokimi pokloni. Na prvem mestu pa sta korakali najprej avstrijska in ruska cesarica, nato bavar-

ska kraljica, velika vojvodinja Oldenburg, ki je bila sestra ruskega carja, nadvojvodinja Beatrice in druge.

Nato so se na svoja mesta posedle najlepše članice kongresa. Seveda so bile to samo tiste, ki so se dvornih prireditev smele udeleževati. To so bile zlasti princesa Thurn in Taxis, grofica Berndorf, princesa Hessen, grofica Terezija Appony, princesa Sapieha, princesa Lichtenstein, princesa Esterhaszy, princesa Bagration, hčerka admirala Sidneya Smitha, grofica Zamojska in še nekaj vodilnih plemkinj.

Prireditve na dvoru so imele uradni značaj, poleg tega pa so se po Dunaju vsak večer vršile še druge nič manj bleščeče zabave. Te sicer niso bile tako razpisne, vendar pa živahnjeje in sproščeneje. Sprejemali nista samo vojvodinja Sagan in princesa Bagration, ampak tudi grofica Fuchs, baroni Arnstein, Gentz, Müller, Eskeler, grofi Fries, kneza Metternich in Talleyrand, grofi Esterhaszy in grofi Zichyji.

Mnogo se je govorilo o slovesnosti, ki jo je car Aleksander priredil v palači svojega veleposlanika kneza Razomovskega. Proslavili so pinoletnost carjeve sestre Katarine Oldenburg, ki jo je zelo vzljubil württenberški kraljevi princ in jo tudi poročil. Knez Razomovski je bival v razkošni palači, kjer so bila zbrana dela Rafaela, Rubensa, Van Dycka. Vse te slike in še druge znamenitosti so zgorale, ko je izbruhnil požar v palači nekaj dni po tej prireditvi.

Na tej prireditvi so gostom ponujali najzbranejša okrepčila in sicer razne ribe iz Volge, školjke z belgijske obale, želve iz južne Francije, oranže iz Sicilije, ananase iz carskih vrtov v Moskvi, grozdje iz Francije in češnje iz Petrograda. Ker se je prireditve vršila v decembru, so samo za sadje razmetali ogromno denarja.

Marsikdo pa je rajši šel na kosilo ali na večerjo k princu Talleyrandu, kjer jedilna karta ni bila tako izbrana, vendar pa je bila družba prijetnejša. Prav mnogi so radi zabajali k princu de Ligneju, kjer ni bilo na sporedu toliko različnih jedil, pač pa so bili obroki izredno veliki. Nekateri člani kongresa so bili tako vdani jedaji, da so po kosilu ali večerji pri de Ligneju šli jest še v kakšno bližnjo dunajsko gostilno ali restavracijo.

(Dalje.)

Pet zlatomašnikov ljubljanske škofije

Ljubljana, 17. julija.

Petdeset let plodovitega duhovniškega delovanja med ljudstvom slavi te dni pet zaslužnih slovenskih duhovnikov; pet tridnih delovnih mož, ki so v teku svojega življenja dozveli marsikaj, videli mnogo gorja, bili žive priče pol stoletja zgodovine.

Dr. Alfonz Levičnik,

konzistorialni svetnik, profesor v pokoju.

Alfonz Levičnik je bil roj. 28. julija 1869 v Planini pri Raketu. Osnovno šolo je obiskoval v Logatcu in Kranju, nižjo gimnazijo v Kranju, višjo v Ljubljani. Po dokončanih bogoslovnih študijah je bil l. 1892 posvečen za mašnika, za doktorja teologije je bil promoviran v Gradcu l. 1905. Služboval je kot kaplan v Cerknici, kot škofijski tainik v Ljubljani, kot suplent verouka v Kranju, kot veroučitelj na občinski roiki v Idriji in kot profesor verouka na l. drž. gimnaziji v Ljubljani od l. 1904—1926. V pokoi je stopil l. 1926 in deluje sedaj z enako vneto kot karitativni delavec kakor je poprej kot veroučitelj. On vodi vse ogromno delo Karitativne zveze in urejuje neno glasilo »Nova zapoved«. Sodeluje pri Vincencijskih in Elizabetnih družbah itd. — Pisal je članke vzgojne, prosvetne in religiozne vsebine v Rimskem katoliku, Domu in svetu, Slovenskem učitelju in Glasniku Srca Jezusovega. Sestavlja je učni knjigi: Zgodbe sv. pisma novega zakona za srednje šole, l. 1924, in Zgodbe sv. pisma starega zakona, l. 1926. V Času 1930-31 je objavil razpravo »Moderna karakterologija in krščanska vzgoja. L. 1920 je bil imenovan za konzistorialnega svetnika.

Janez Meršol,

župnik v pok., duhovni svetnik.

Janez Meršol je bil rojen 29. decembra 1868 v Radovljici. Študiral je gimnazijo v Kranju in v Ljubljani. Bil je goinec knezoškofijskega dijaškega zavoda Alojzиеvišča. Po zrelostnem izpitu je dovršil bogoslovje v Ljubljani. Za mašnika je bil posvečen 23. julija 1892. Eno leto je bil semeniški duhovnik. Kot kaplan je služil v Horjulju, Zelenjkih, v Preski in na Dobrovi pri Ljubljani. V Železnikih in v Preski je bil ob enem župni upravitelj. Iz Dobrove je šel drugič v Horjul kot župni upravitelj. L. 1904 je bil imenovan za župnika pri sv. Katarini, kjer je ostal do l. 1908, ko je šel kot župnik v Reteče pri Škofiji Loki. Tu je ostal do 1938, polnih 30 let. Za uspešno dušno-pastirsko delo v tej župniji je bilo treba predvsem razširiti cerkev, da so imeli vsi verniki prostor. Dosegel je to na ta način, da je prizidal cerkvi večjo kapelo sv. Cirila in Metoda. Dopršil je to potrebno delo l. 1914 pred vojno. Pozneje je dal na novo postaviti še dva stranska oltarja. Naredil jih je podobar Jožef Šubic. L. 1921 je sezidal led družveni dom. V svojem dušnopastirskem delovanju je dosegel, da so se vsi farani v skupnih molitvah, shodih, prireditvah čutili kot bratje in sestre, kot ena družina, kot otroci božji. — Bil je tudi več let dekanjski voditelj Mariinskih družb v škofijski dekaniji. Ko je bil upokojen l. 1938, je prevzel duhovno vodstvo pri šolskih sestrah iz materine hiše v Slovenski Bistrici v njih nabelnini v Naklem. L. 1926 je bil imenovan za duhovnega svetnika. Sedaj biva v Ljubljani in bo imel zlato mašo v Križankah dne 23. julija ob 9. dopoldne.

Italijansko-hrvaški gospodarski vodič. Da bi se čim bolj poživili italijansko-hrvaški trgovski stiki, so vodilni trgovski krogi obeh držav ustanovili poseben odbor, ki bo pripravil dvojezični gospodarski vodič. To knjižno delo bo v obliki leksikona in bo imelo tudi seznam vseh uvoznikov in izvoznikov z vsemi podatki.

KULTURNI OBZORNİK

Dom in svet št. 5-6

Dvojna številka Doma in sveta ima zelo bogato vsebino ter je dokaz, da se ta literarna revija tudi lepo razvija. Uvodno pesem ima v tej dvojni številki pesnik Dušan Ludvik, in sicer fragment iz večje pesnitve *Odžena mladost*. Ta odlomek »Slovo« prikazuje na Machovski način slovo dveh ljubčih se src, ki se poslavljata s pogledom na bregove Vitave:

Pod njima žolto odsevalo palače,
vrtovi s hišami so kot igrače —
čez nje polaga luna bele lise.
Tesno pred njima pod nebo visoko
v vijugah črta se cerkva baroko,
ki s sencami in sojem srebrni se.
Skoz hlape žarnice svetlikajo,
se k sebi bolj in bolj primikajo,
da so v daljavi kot kresnice male,
ki gosto so v korale ce nabrale.
Pod mosti Vltava bregove liže,
čez jez grmeča, poje vedno niže,
stolisločletni madrigal popolni.

Taka poezija kaže, kako sedanjí pesniki zopet iščejo pota v romantičnem realizem ter v formo, ki ee je že skoraj izgubila v prostranosti duhovnih brezbrežij. — Tudi pesnik Severin šali se je to pot oglašil s pesmijo *Pastirica*, nekakšno balado, kjer ee pastarica na pašni ne boji noči in strahov, ne vampirjev, ki čez pašnike jahajo, ne sveč, ki po hišah gorijo, in živih src, ki trohniijo, temveč veruje v svoj sen in čaka na slavnostni vene. In ta njen sen je »pod majekimi rušami v zemlji skrite«. Po daljšem času se je oglašil tudi Vinko Belič z dvema značilnima lepima pesmima: *Molk in Svečnica*. Posebno lep je zadnji verz Molk:

Matej Rihar,

dekan, mestni župnik in častni kanonik.

Matej Rihar je bil rojen 23. septembra l. 1866 v Polhovem gradu. Gimnazijo in bogoslovje je študiral v Ljubljani. Za mašnika je bil posvečen po tretjem letu bogoslovja dne 23. julija 1892. Služboval je kot kaplan v Logatcu, Velikih Laščah in Smartnem pri Litiji. Od l. 1906 do 1930 je bil župnik in dekan v Smartnem pri Litiji. Kaj se je vse v teh letih naredilo v cerkvi, v katoliških družtvih, v župniji, v občini, nam ni mogoče naštetí. Cerkev je bila preslikana, dobila je nov križev pot, nove orglje, nove zvonove, oltarji so bili prenovljeni, napeljana je bila elektrika itd. Vse to je pa le okvir duhovnega prenovljenja, ki se je izvršil v vernikih, tako da je v resnici zavladal v občirni župniji tudi v javnosti v vseh slojih duh Kristusov. Ko je bilo l. 1930 treba novega mestnega župnika in dekana za mesto Kamnik, pač ni bilo duhovnika v ljubljanski škofiji, da bi mogel tako uspešno nadaljevati delo vzornih bivših kamniških dekanov Janeza Oblaka in Ivana Lavrenčiča, kakor je bil smartinski dekan Matej Rihar. Dne 8. aprila 1930 je bil imenovan za to odlično mesto in je od tedaj ves čas neutrudljivo deloval za čast hiše božje in blagor faranov. In ko je l. 1934 kamniška fara slovesno praznovala 200 letnico posvečenja farne cerkve in 700 letnico, odkar je na Štjni kamniška farna cerkev, se je videlo, da so vsi Kamničani tekmovali, kako bi slovesno proslavili te cerkvene praznike in pokazali ljubezen in spoštovanje do svojega priljubljenega dekana in župnika. Za svoje izredne zasluge je bil Matej Rihar imenovan za častnega kanonika. Sedaj biva v Polhovem gradu in bo imel zlato mašo 9. avgusta.

dilo v cerkvi, v katoliških družtvih, v župniji, v občini, nam ni mogoče naštetí. Cerkev je bila preslikana, dobila je nov križev pot, nove orglje, nove zvonove, oltarji so bili prenovljeni, napeljana je bila elektrika itd. Vse to je pa le okvir duhovnega prenovljenja, ki se je izvršil v vernikih, tako da je v resnici zavladal v občirni župniji tudi v javnosti v vseh slojih duh Kristusov. Ko je bilo l. 1930 treba novega mestnega župnika in dekana za mesto Kamnik, pač ni bilo duhovnika v ljubljanski škofiji, da bi mogel tako uspešno nadaljevati delo vzornih bivših kamniških dekanov Janeza Oblaka in Ivana Lavrenčiča, kakor je bil smartinski dekan Matej Rihar. Dne 8. aprila 1930 je bil imenovan za to odlično mesto in je od tedaj ves čas neutrudljivo deloval za čast hiše božje in blagor faranov. In ko je l. 1934 kamniška fara slovesno praznovala 200 letnico posvečenja farne cerkve in 700 letnico, odkar je na Štjni kamniška farna cerkev, se je videlo, da so vsi Kamničani tekmovali, kako bi slovesno proslavili te cerkvene praznike in pokazali ljubezen in spoštovanje do svojega priljubljenega dekana in župnika. Za svoje izredne zasluge je bil Matej Rihar imenovan za častnega kanonika. Sedaj biva v Polhovem gradu in bo imel zlato mašo 9. avgusta.

Imamo več tekstilnih rastlin kot mislimo

Ljubljana, julija.

Zadnjič smo poročali o pridelovanju in obdelovanju lanu pri nas. Lan je res naša najstarejša tekstilna rastlina, ki prihaja zopet do svoje veljve, toda napačno je mišljenje, da je lan naša edina tekstilna rastlina. Imamo namreč tudi na naših tleh precejšnje vrste rastlin, ki so jih včasih ljudje uporabljali za tkanine in ki jih bodo nemara še tudi v bodoče.

Prav tako stara tekstilna rastlina, kakor je lan, je tudi konoplja. Še pred kakimi dvajsetimi leti so kmetje sem in tja zasejali kako njivo s konopljo in po nekaterih vaseh na Gorenjskem jo sejejo še danes. Vlákna konoplje, ki se obdelujejo na podoben način doma, kakor lan, seveda niso za oblačila in za posteljno perilo, pač pa so dobra za vrvi in za vrčce. Domačo predelavo konoplje je zadnja desetletja popolnoma nadomestila industrijska predelava. Naša domača gojitelj konoplje je že pred prvo svetovno vojno doživela dvoje udarcev: široki in plodni Banat, pa tudi Bačka, srbska Mačva ter drugi balkanski plodni predeli so pričeli gojiti konopljo na debelo, tako da skromne razmere pri nas res niso dovoljevale konkurence z južnimi pridelovalci. Drugi udarec je bil, ko je Indija na debelo začela izvažati pridelke svojega indijskega lanu, to je jute. Vsaka uporaba konoplje za vrčevino je bila dalje nemogoča. Dobra domača konoplja se je uporabljala potem le za trpežne pasice, kakor recimo za transmisije in podobno, pa tudi za to je prišla v poštev bolj banaška konoplja. Pri nas se je konoplja ohranila le — kot okrasna rastlina. Konoplja raste namreč zelo hitro, saj je prišla celo v pregovor. Domača konopljena industrija (Grosuplje) pa je dosedaj vedno potrebno količino konoplje uvažala, največ iz Banata. Bivša država Jugoslavija je imela več tovarnih konopljenih izdelkov, toda največ zopet v Banatu, vendar je bila edina slovenska tovarna v Grosupljem med njimi še vedno največja, saj je imela v časih polne zaposlitve kar 450 delavcev.

Poleg konoplje je znana kot tekstilna rastlina tudi kopriva. Med prejšnjo svetovno vojno so naši ljudje nabirali divje koprive in jih oddajali avstrijskim vojaškim oblastem, ki so jih dobavljale nekim tovarnam na Nižjavstrij-

skem. V teh tovarnah so iz kopriv res pridobivali trpežna in zelo groba vlakna, ki pa so bila sposobna za tkanje. Med prejšnjo svetovno vojno je med nami marsikdo nosil zimsko sukno, ne da bi vedel, da je — iz kopriv. V sedanjih časih zlasti Madžari precej intenzivno goje koprive, iz katerih pridobivajo dobra vlakna. Seveda Madžari dandanes koprive selekcionirajo in jih umetno vzgajajo, da dobe čim boljše tekstilne rastline.

Tudi naša domača vrba je sposobna, da bi se razvila v dobro tekstilno rastlino. Ponekod, največ v Nemčiji, že poskušajo, da bi iz vrbinih cvetov, oziroma njenih dolgih prašnikov dobili primerna vlakna in baje se poskusji prav dobro obnašajo. Ob primerni gojitvi bi mogla domača vrba v znatni meri nadomestiti bombaž, ki ga moramo pač uvažati.

Moderna industrija in industrijska tehnika pa sta omogočili, da je sploh vsako drevo že tekstilna rastlina. Že dolgo je tega, kar so iznašli pridelavo umetne svile iz drevesne celuloze, to je iz najbolj priprostelega lesa, celo iz žaganja, iz premoaga lignita in podobnih lesnih snovi. Sodobna tehnika pa gre še dalje in že sedaj imamo na trgu umetne tkanine, napravljene iz lesa. Lani smo na Ljubljanskem velesejmu imeli priliko občudovati slične izdelke italijanske tkalske industrije. V tem oziru dandanes tekmujejo med seboj vsi moderni narodi, in to kljub vojni.

Do naših dni sta bili glavni dobavitelji tako potrebne celuloze pač le smreka in jelka, druga drevesa niso prišla toliko v poštev, ker je bil njihov les ali predragocen ali pa so drevesa rasla prepočasno. Kar velja sedaj za tkalsko industrijo, je včasih veljalo toliko bolj za industrijo papirja. Sodobni raziskovalci pa napovedujejo, da v bodočnosti ne bosta smreka in jelka glavni dobavitelji celuloze, temveč bo na njuno mesto stopilo novo drevo, namreč topol in pa njegov brat jagned. Ti dve drevesi rastejo zelo hitro in torej prej tvorita celulozo, danes eno najbolj zaželenih surovin. Kdor se v naših krajih peča z gozdarstvom in hoče misliti malo dalje, naj računa tudi z izgledi topola in jagnedi v skorajšnjih letih!

V vsako hišo »Slovenca«!

»Svojo poezijo in svojo dramatično močjo. Tako postaja Kociper brez dvoma pravi pesnik Slovenskih goric.« — Pisatelj *Janez Jalen* priobčuje v tej številki prvo poglavje iz svojega novega romana *Bobri* pod naslovom *Razgledni stolp*. Ta fragment bo gotovo vzbudil veliko pozornost, kajti s tem se je Jalen lotil romana Ljubljanske barja iz pradednega časa, ko so bile tu še — stavbe na kolen. Primitivnega človeka, ki je v najtesnejši zvezi z živalmi in naravo, hoče prikazati v tej trilogiji, katere začetek je to poglavje, opisujoče mladeniča Ostrorogega Jelena ob Razglednem bratu, ki stoji tam, kjer je današnji — Ljubljanski grad. Poleg opisovanja prvotnega življenja mostiščarjev, ki vpliva na nas kot eksotična indijanska povest, imajo posebno vrednost opisi lovov, boja človeka z živalmi, ter najtesnejše življenje z naravo. Ze zaradi teh motivov smo prepričani, da bo tvegano nalogo Jalen dobro opravil ter nam podal — izven Doma in sveta — gotovo branja vredno povest iz naše okolice izpred tisoletij. — V prozi je napisal *Stanko Janežič* tudi čustveno *Pesem*, ki je zanimivo komponirano hrepenenje po lepoti in delu v Slovenskih gorah dveh ljudi — študenta in služkinje v mestu, ki postajata v Pesmi simbol vseh, ki so daleč od doma.

V znanstvenem delu so zastopani: dr. Stele, dr. Grafenauer I. in dr. St. Mikuz. Predvsem bo vzbudila veliko pozornost razprava dr. Steleta o *Trubarjevem krovačnem malarju*. Na podlagi odkritij novih fresk v Maršičah pri Ortneku (odkrival pod okriljem Spomeniškega urada dr. Mikuz) je dr. Stele dobil zvezo z dolgo iskanim umetnostno zgodovinskim problemom: kaj je s freskami na Rašici, ki jih omenja Trubar? Prezbiterijski na Rašici, kjer so bile te freske, je uničen; ali se dá priiti po kakšni drugi poti do podobne, kakšne so bile te freske in kdo jih je delal? Prav na podlagi teh maršičkih fresk ter drugega primerjalnega gradiva pride dr. Stele do sklepa, da je moral biti slikar Rašice isti *istrski* (torej ne notranji hrvaški) slikar, seveda hrvaško govoreč, ki je izdelal

Alojzij Stroj,

stolni kanonik.

Alojzij Stroj je bil rojen 15. junija 1868 v Lipnici, v župniji Dobrava pri Kropi. Po gimnaziji in bogoslovju študijah je bil v mašnika posvečen 23. julija 1892. Kot semeniški duhovnik je uredil III. zvezek mladinskega zbornika »Pomladni glas«. Služboval je v Ljubljani kot katehet vnanje uršulinske ljudske šole od l. 1894 do 1905, in kot spirital duhovnega semenišča od l. 1905 do 1919. Od tedaj je stolni kanonik in arhidiacon. Njegovo opravilo je bilo v pretežni meri pouk. Kot katehet in spirital je porabil največ časa v to svrhu. Za literarno delo mu ga je le malo preostajalo. Kot katehet je spisal v »Angelčku« mladini navod bogoljubnega življenja v treh oddelkih. Eno leto (1898) je obravnaval pripravo za prvo sv. obhajilo, drugo leto (1899) je podal pomoške stanovnosti pod naslovom »Nebeška lestevica«, in tretje leto (1900) je kot najlenshi vzor opisal Mariiine kreposti. L. 1904 je izdal knjigo »Kratka zgodovina katoliške Cerkve za šole«. Isto leto je vodilno sodeloval pri razstavi učil za verouk. Knjižica »Učila in pomožne knjige za pouk krščanske nauka v ljudskih šolah«, l. 1904, je bila dober kazipot katehetom pri veroučnem pouku. Kot spirital je l. 1907 izdal »Liturgiko«, nauk o bogočastnih obredih sv. katoliške Cerkve. Izmed njegovih liturgičnih člankov naj omenjamo zlasti razpravo »Sodarovanje pri sv. maši« v Bogoljubu l. 1928, ki jo je spisal v prosepah liturgičnega gibanja pri nas. Pod njegovim vodstvom je Mariiina družba duhovnikov in bogoslovcev v Ljubljani izdala knjigi »Staršem in vzgojiteljem« in »Mladini«, da bi se nauki Pija X. o pogostnem in vsakdanjem sv. obhajilu razširili povsod med ljudstvom. Prav tako je objavila knjigo »Marija kraljica src«, ki naj bi poglobila delo v vseh marijskih kongregacijah. Posebno ima pa Družba velike zasluge, da je izdala izborno L. Poulinovo apo-

logetično knjigo »Na poti v večnost«, l. 1917, in isto leto »Knezoškof dr. A. B. Jeglič. Spomenica ob 20 letnem jubileju škofovem«, ki je pokazala, kak neizmeren blagoslov je Bog razlil na nesebično, neumorno delo nadpastirja ljubljanske škofije. Najvažnejše Al. Strojovo delo je 23 letno (1897—1920) urejevanje »Duhovnega pastirja«, homiletičnega glasila duhovščine. Njegova zasluga je dolgoletno vodstvo in dalekovidno vsposobuianje v cerkvenem govorništvu. Marsikatero petb bi počivalo in marsikateri cvet cerkvenega govornišva bi se ne bil razvel brez urednika. Važne so priloge »Duhovnega pastirja«, tako trije zborniki »Društvenega govornika« in nadaljevanje »Zbirke lepih zgledov«, v kateri je Alojzij Stroj v drugem in tretjem zvezku na 1180 straneh velike osmerke zbral iz sv. pisma, cerkvenih očetov in življenja porabno gradivo za pridigarje in katehete. L. 1929 je izdal molitvenik »Sv. Anton Padovanski«. Kot vodja Bratovščine sv. Rešnjega Telesa se trudi 23 let, da bi se češčenje sv. Rešnjega Telesa povsod razširilo in da bi bile tudi ubožne cerkve oskrbljene z liturgično obleko. V tem oziru je dosegel, da je vsa obleka in vsa oprava, kar jo razdeli Bratovščina, res lepa in tudi umetniško neoporečna. Za pobožno češčenje Naisvečetejšega imajo pa verniki najbolj razširjeno molitveno knjigo »Večna molitev«, ki je izšla že v 10. izdaji in jo je sedaj med ljudstvom gotovo nad sto tisoč vezanih izvodov. Pri deveti in deseti izdaji je sedanjí vodja Bratovščine prilagodil besedilo molitve »Cerkvenemu molitveniku« in »Rimskemu obredniku«. Alojzij Stroj urejuje in izdaja sedaj zbirko izbranih nabožnih del z naslovom »Nebeške rože«. Doselej je izšlo osem knjig, zadnja l. 1941 z naslovom »Moj vzor: Jezus Marijin sin«. Zlato mašo bo imel 26. julija ob pol 10 v stolni cerkvi sv. Nikolaja.

Viktor Šega,

katehet v p. in kurat.

Viktor Šega je bil rojen v Kranju, dne 2. decembra l. 1869. Gimnazijo je študiral v Kranju in v Ljubljani. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani, kjer je bil v mašnika posvečen 23. julija 1892. Novo mašo je imel naslednji dan v Gradcu. Prva njegova služba je bila v Mošnjah, kjer je bil kaplan in spovednik na Brezjah. Tu je ostal le pol leta. Potem je bil

kaplan v Ljubljani v župniji Mariiinega oznanjenja do l. 1902. To leto je bil imenovan za beneficiata v Kropi. S l. junijem 1903 je nastopil službo kurata v prisilni delavnici. Leta 1905 je bil imenovan kot prvi katehet na drž. zavodu za gluhozorne v Ljubljani. Za to težko službo se je poprej dve leti skrbno pripravil. Ves ta čas je hospitaliral pri učiteljih v gluhoznemnici. Vsi ti učitelji so se poprej izobrazili v raznih zavodih v inozemstvu. Viktor Šega je pa tudi sam napravil študijsko potovanje in si je ogledal zavoda za gluhozorne mladino v Gradcu in na Dunaju. Teško službo kateheta za gluhozorne mladino je Viktor Šega izvrševal do l. 1934. Vrhu tega je pa ostal ves čas kurat v prisilni delavnici in po ukinitvi tega zavoda je bil duhovni vodja v državnem vzgojevališču za moško mladino do l. 1930 in potem kurat za umobolne na Poljanski nasipu št. 52. do leta 1935. Zlato mašo bo imel v frančiškanski cerkvi v nedeljo 26. julija.

Veljavnost bankovcev

Ker se v plačilnem prometu, zlasti po deželi, pomavljajo dvomi, kdaj je kakšen bankovec veljaven in kdaj ne, ponovno opozarjamo na pojasnilo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, da se predpisi o sprejemanju državnih novcev ali bankovcev, ki so proglašeni za neveljavne, nanašajo samo na bankovce, na katerih so kakor koli pritisnjeni (dodani) zneski, besedila ali besedne in imenske kratice, ki pomenijo sramotenje državnih ustanov, oboroženih sil, sodnega reda Italijanske države in njih emblemov ali ki kakor koli žalijo ugled in čustva italijanskega naroda.

Stanje nasadov sladkorne pese v Evropi. V mnogih evropskih državah se je povsod tam, kjer so stremiljena po avtarkiji izrazita, povečala površina nasadov sladkorne pese. Zadnji meseci so bili za nasade sladkorne pese ugodni, tako da Evropa lahko pričakuje ugodno letino sladkorne pese.

Romunsko notranje posojilo je nad vse pričakovanje lepo uspelo. Doselej je bilo podpisanih 18 milijard lejev.

maršičke freske. Tako smo pričeli zelo blizu tem podobam, katerih pravega lika ne bomo nikdar mogli odkriti, ker je uničen. Razpravo ponazarjajo priloge na posebnem papirju (8). — Druga umetnostno zgodovinska razprava je nadaljevanje dr. Mikuzjeve monografije o *slogovnem razvoju mojstra slovenskega baroka Ilorška*, ustvarjalca šempetrskih fresk Analiza prav teh velikih del je vsebina tega poglavlja. — Dr. Ivan Grafenauer pa nadaljuje svojo razpravo o *novih doneskih k zgodovini narodne balade Lepa Vida*. Tu je podan dolejši ves pregled študij, ki so se v zadnjih letih pojavile v našem revijalnem — predvsem dominisvetovskem tisku ter njih pozitivni prinos k problemu, ki ga bo dr. Grafenauer rešil v posebni knjigi.

Manj peeter in poln je kritični del, kjer je ocenjenih nekaj novih slovenskih knjig, tako Finžgarjevi Zbrani spisi X. (Bellič), Velikonjevi knjigi Zbiralna leča in Pod drobnozgledom (Bellič), Pravljičee Lee Faturjeve (R. Lenčak) ter Albrehtov prevod Edipa in Antigone (Kastelic). V rubriki Umjetnost pa je ocenjena Steletova knjiga *Architectura perennis* (dr. S. Mikuz).

V *Zapiskih* pa podaja v glavnih obrisih delo pokojnega pesnika *Silvina Sardenka Tine Debeljaka*. Statistično navaja 37 njegovih del ter popravljaja neke pomanjkljivosti v Biografskem leksikonu. Po vsebinskem opisu njegovega dela skuša v par črtah vrednotiti njegovo pesniško delo, toda bolj v smislu nekrologa kakor dokončne študije.

Tako je vsebina te dvojne številke Doma in sveta zelo bogata, mnogovrstna ter jo poživljajo tudi lepe priloge a freskami v Maršičah ter za njih oznako potrebne primerjalnega umetnostno zgodovinskega gradiva. Tako je izšlo že nad polovico revije (šest števil, str. 202), ki stane resnično minimalno ceno, kajti letna naročnina je 40 lir. Mislimo, da je v današnjih časih taka revija vredna pozornosti ter tudi vse podpore od strani občinstva, ki zna ceniti slovensko umetnost in znanstvo.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 18. julija: Kamil; spoznavalec in ustanovitelj reda; Simforoza, mučenica; Friderek, škof in mučenec; Arnulf, škof; Gundena, mučenica.

Nedelja, 19. julija: 8. pobnik; Vincencij Pavelski, spoznavalec in ustanovitelj reda; Simap, papež; Arsenij, spoz.; Makrina, devica.

Novi grobovi

† V Ljubljani so v petek, 17. julija pokopali gospoda Luka Bernika, strokovnika državne železnice v pokopju, in gospoda Antona Kajina, policijskega stražnika v pokopju. Naj počivata v miru! Zaljubljen naš iskreno sožalje!

† V Ljubljani je v častiljivi starosti 94 let mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Maurin roj. Valenčič. Pogreb bo v nedeljo, 19. julija ob 5 popoldne v Zal. kapela sv. Petra, na pokopališču k Sv. Križu. Naj ji sveti večna luč! Zalujoci hčerki in ostalemu sorodstvu naše iskreno sožalje!

† Stanki Kržič-Medenovi v spomin!

Padova, 1. julija 1942.

Stani — predraga Stani — pred štirimi leti, ko sva se prvič videli, se pač nisva nadejala tako žalostnemu ponovnemu srečanju. Takrat si bila še dekle, vsa brhka in cvetoča, polna lepih nad — kako tudi ne — saj si se pripravljala na možitev in pot v življenje. Ti je bila videti vsa s svetjem posuta. In bila si zares srečna ob strani zakonskega druga, ki je zaslužil tvojo ljubezen — dala si mu srca — Tebi pa se je ob vsej tej lepoti začelo šibiti zdravje; bila si zasledovana od zahrbitne bolezni vse bolj in bolj. Zelja po ozdravljenju in globoko upanje v Vsemogočnega Te je ponovno napolnilo v zdravilšču in tókrat daleč od doma — bil je poslednji pokuš in tudi ta se ti ni obnesel. Ni Ti bilo sojeno, draga Stani — saj tega si se že delj časa zavedala in tudi spriznjala si se s to težko mislijo, da se boš morala mlada, posloviti od življenja. Nisi se pa mogla vrniti domov, kjer so Te vsi tako nestrpno pričakovali in niti obradovati se nisi mogla enemu izmed svojih dragih. Končno si uvidela, da je bilo vse Tvoje trpljenje in tudi poslednja ogromna žrtev, volja božja in udano si sledila klicu po zasluženo plačilo.

Te samo blagrujem ter kličem: Nasvidenje Stani! K. D.

— Državna dvorazredna trgovaška šola v Ljubljani. Vsi tisti, ki žele v šolskem letu 1942/43 na novo vstopiti v I. ali II. razred ali ga ponovno obiskovati, se morajo zgledati osebno v spremstvu staršev ali skrbnikov v času od 20. julija do 29. avgusta t. l. med 9 in 10 v ravnateljski pisarni in predložiti a) prijavo za vpis, b) rojstni list, c) izpoved o nižjem tečajnem ali završnem izpitu oziroma o dovršenem I. razredu. Sprejeti bodo tudi tisti, ki so bili izključeni v šolskem letu 1941/42. Natančnejša pojasnila so objavljena na razglasni deski. Kdor ima knjige iz podporne zaloge ali dijaške knjižnice, jih mora vrniti takoj. Tisti, ki so vložili prošnje za privatne izpite, dobe svoje listine pri ravnateljstvu šole.

— Lepo vreme. V četrtek je bilo lepo in sončno. Dnevna temperatura se počasi dviga in je v četrtek dosegla najvišjo stopnjo +22,8° C. V petek jutraj je bilo +10,2° C, za nekaj stopinj hladnejše ko prejšnje dneve. V petek jutraj je bila nad barjansko ravnino lahna megla. Kmalu je zasijalo sonce in bilo je jasno. Barometer se je dvignil na 765,5 mm. Zetev se je pričela. Vreme je žanjicem naklonjeno. V okolici so poželi že mnogo ječmea.

— Preveč kalijsve soli ni dobro. Ko so spomladl pridelovalci in vrtnarji dali zorati svoje najete parcele — ali pa so jih kar sami prekopalni z motiko ter posadili krompir, so se znašli pač v zadregi, kje dobiti potrebni gnoj, ki ga prav krompir zahteva mnogo več kakor na primer fižol. Segli so tedaj v večji meri po umetnih gnojilih, zlasti po kalijsvi soli. Kalijsve sol res dosti koristi krompirju, utegne pa mu tudi škodovati. Krompir, ki je bil preveč gnojen s kalijsvo soljo, namreč zelo rad gnije in zato bi morali mali pridelovalci posebno paziti, koliko kalijsve soli doda krompirju. Res je, da krompir zelo bujno raste in napravi precej debele gomolje, ako je pognojen s tem umetnim gnojilom, pač pa ne prezimi tako dobro. Ze sedaj opažajo nekateri pridelovalci, da jim gomolji gnijejo že v zemlji. Posebno občutljivi za kalijsvo sol je krompir vrste »Bintje«.

— Na brinje ne smemo pozabiti. Brinje je v naši pokrajini zelo tipična rastlina in je je na kraških tleh vse polno. Znano je, da je brinje vsestransko koristna rastlina ter pridejo prav v domači lekarni tako jagode, kakor tudi iglice. Na brinovem grmu vidimo v tej dobi povsod dvojce vrste jagod, prve so zelene, druge pa so že črne. Brinova jagoda namreč popolnoma dozori šele v dveh letih. Za žganje so seveda uporabne zrele jagode in gotovo je bolj pametno, da uporabimo za pijačo brinove jagode, kakor pa domače sadje, ki se da drugače bolj smotrno izkoristiti za hrano, bodisi sveže ali posušene. Včasih brinov grm zraste tudi v močno drevo, visoko tudi do deset metrov, vendar so pri nas brinova drevesa zelo redka. Brinov les je izvrstno uporabljiv za struganje in izdelovalce raznih malih ročnih izdelkov. Na ljubljanskem trgu je bila cena brinovim jagodam vedno čvrsta ter je povpraševanje po njih vedno znatno. Enako je znatno povpraševanje tudi po brinovem olju, ki ga ponekod v pokrajini, zlasti na Notranjskem, še pridelujejo ter je vsestransko uporabno, bodisi kot zdravilo, bodisi kot dišava.

— Obsojen zaradi tatvine zlatnine. Mali kazenski senat je razpravljal o veliki tatvini zlatnine, ki jo je bil izvedel tako-le marca letos 33 letni, v Kranju rojeni bakrotiskar Anton Uršič. Državni tožilec je Antona Uršiča obtožil najprej zločina vplodne tatvine, da je vplomil v kletno drvarnico vdove Katarine Kmetetz in ji odnesel mnogo tam zakopane zlatnine v skupni vrednosti 184.560 lir, dalje zločina po členu 1 prepovedi o odsvojitvi in

izvozu dragih kovin in dragih kamnov z dne 3. septembra 1941-XIX. Anton Uršič je v 5 primerih prodal del tega zlatega zaklada dipl. tehniku Milanu Z. Temu prodano zlatnino so strokovnjaki cenili na 62.800, Milan Z. pa je plačal Uršiču samo 13.800 lir. Z. je zlatnino dalje prodal proti primernemu dobičku. Z Uršičem je bil na zatožni klopi tudi tehnik Milan Z., obtožen samo zločina po členu 1 omenjene prepovedi in nakupa ukradenega blaga. Z obema pa so bili hkratu soobtoženi še 4 drugi ljubljantani, ki so kupili zlatnino od Milana Z. Po daljši razpravi, med katero so bile zaslišane nekatere priče, je bil Anton Uršič obsojen na 3 leta robije in 50 lir denarne kazni zaradi zločina vplodne tatvine in zločina po čl. 1 navedene prepovedi. Soobtoženec Milan Z. samo zaradi zločina po čl. 1 prepovedi in prestopka nakupa ukradenega blaga na 3 mesece strogega zapora in 50 lir denarne kazni, pogojno za 2 leti. Ostali obtoženi so se iz atere izmotali, samo Ciril P. je bil obsojen na 240 lir denarne kazni. Državni tožilec dr. Hinko Lučvink je proti sodbi prijavil revizijo in priziv. Na 3 leta robije obsojeni Anton Uršič je tatvino odločno zanikal, toda obremenjevali so ga tehm in bistveni indici, kajti pri njem so našli in zaplenili do 8.500 lir denarja in je bil on edini, ki je vedel za ta zlati zaklad v drvarnici, ker je vdovi Katarini Kmetetz sam pomagal zaklad skrivati in zakopavati.

Ljubljana

Slovesnost ob prazniku sv. Vincencija Pavelskega v cerkvi Srca Jezusovega

Kakor vsako leto se bo tudi letos v cerkvi Srca Jezusovega praznil praznik ustanovitelja Misijonske družbe (lazaristov) in hčera krščanske ljubezni (usmiljenk) ter varuha vseh društev krščanske dobrotelosti — svetega Vincencija Pavelskega.

Na predvečer praznika, v soboto 18. julija, bo ob pol osmih zvečer slovesni blagoslov.

Na praznik sam, v nedeljo 19. julija, bo celodnevno feščenje Najsvetejšega. Ob pol šestih zjutraj bo sv. maša z ljudskim petjem. Pred to sv. mašo se podeli sveti blagoslov in se izpostavi Najsvetejšega.

Ob pol osmih pa bo izredna slovesnost: zlata maša gosp. misijonarja Mihaela Klančnika. Pridigoval mu bo zlatomašnik-misijonar g. Ivan Zdravlič. Tihe svete maše bodo poleg običajnih tudi še ob 9, 10 in 11. Popoldne ob petih bo slavnostna pridiga. Govoril bo stolni župnik g. kanonik dr. Tomaž Klinar. Po pridigi zaključek celodnevnega čiščenja: pete litanije Srca Jezusovega z zahvalno pesmijo in blagoslovom.

V osmini praznika bo vsako jutro ob pol 7 sv. maša z blagoslovom, zvečer ob pol osmih pa sv. rožni venec za mir, litanije in blagoslov, po katerem se bo dala vernikom v poljub relikvija sv. Vincencija.

Verniki morejo ob tem prazniku postati deležni sledečih odpustkov: a) 18. julija od pol dne dalje in 19. julija ves dan popolni odpustek na isti način in pod enakimi pogoji kakor na porcijunkolu; b) enkrat v osmini popolni odpustek pod navadnimi pogoji.

1 Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. — Tečaj je priprava iz predmetov: slovenščina, računstvo, zemljepis, zgodovina, prirodopis — se prične 27. t. m. Prijavljenje vsak dan od 9—12 v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, pritriljeje. — Ukovina zmerna, pouk temeljit.

1 Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. Vsi, ki se žele temeljito pripraviti za izpit po novih predpisih, naj se vpišejo v tečaj, kjer bodo poučevali gimnazijski profesorji. Učnina zmerna. Tečaj prične 1. avgusta. Vpis in informacije: Zrinjskega cesta 7/II, dnevno od 10—12.

1 Poletni jezikovni tečaji italijanščine, nemščine za začetnike in spretnješe, za odrasle posebej, ugodno za vse, ki se žele hitro in praktično naučiti teh jezikov (kot n. pr. za gospodinje, obrtnike, pomočnike (-ce) itd.), ob ponedeljkih, sredah, petkih. Dopolnanski tečaj od 9—10, popoldanski od pol 3 do pol 4, večerni od 6—7. — Trgovski učni zavod, Kongresni trg. Prijavljenje dnevno od 9—12. Tudi Gregorčičeva ulica 27, pritriljeje.

1 Knjižgovodstvo, korespondenco, trgovsko računstvo, stenografijo in vse trgovske predmete poučujemo (dvomesecni tečaj). Prijave vsak dan od 9 do 12. Trgovski dom, Gregorčičeva ulica 27, pritriljeje. Priporočljivo posebno za tiste, ki se nameravajo vpisati v trgovsko šolo ali akademijo, kot tudi za one, ki žele razširiti svoje znanje.

1 Gradbeno delavstvo vjudno vabimo na sestanek, ki bo v nedeljo, dne 19. julija 1942 ob 10 popoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, pritriljeje z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Akcija za priznanje vojnih draginskih doklad. 3. Volitev odbora skupine gradbenega delavstva. 4. Razno. — Z ozirom na važnost dnevnega reda vabimo vse gradbeno delavstvo, da setega sestanka zanesljivo udeleži.

1 Restavracija »Sestica« prijazo vabi svoje goste.

1 Cepljenje mesarskega in gostinskega osebja zoper tifus je v glavnem končano ter ugotovljeno, da je to osebje prav v lepem številu storilo svojo dolžnost ter z rednim prihajanjem k zauživanju zaščitnih tablet, spet dokazalo, kako si ljubljanski mesarji in gostilničarji prizadevajo za vestno izpolnjevanje zdravstvenih predpisov, da se v Ljubljani res lahko zanememo na varnost svojega zdravja tako po gostinskih obratih kot pri kupovanju mesa in mesnih izdelkov. Če pa kak posameznik iz kakršnegakoli vzroka doslej še ni mogel priti k cepljenju zoper tifus, lahko pride še prihodnji teden z osebjem drugih živilskih strok.

1 Vsi v slaščičarnah, pekarnjah, špecerijskih trgovinah ter s prodajo povrtine in sadja zaposleni bodo imeli obvezno cepljenje proti tifusu vse prihodnji teden od 20. do 25. julija t. l. v mestnem fizikatu v Mestnem domu ter jih opozarjalo, da se bo zaradi velikega števila obveznikov začelo cepljenje vsak dan že od 7. uri, trajalo bo pa samo do 9. ure, da uslužbenstvo ne izgubi preveč časa. Kakor se jih je že na tisoče prepričalo, gre cepljenje zelo naglo ter brez žakanja od rok. Vsi lani in letos cepljeni so se pa tudi prepričali, da je uživanje zaščitnih tablet zoper tifus popolnoma brez kakršnihkoli slabih posledic ter ne škoduje prav nobenemu organu, pač pa zanesljivo varuje

pred nevarnim tifusom. K zauživanju tablet mora priti vsakdo teš in s praznim želodcem, ker bi drugače ne učinkovale. Treba je prinesiti tudi kozarec za vodo s seboj.

1 Marelice ceneješe. Ljubljanski živilski trg je v petek kazal primerno živahno sliko. Marelice so se pocenile in so bile zato kaj kmalu vse pokupljene. Na izbiru so branjevci imeli po nekaj zabojev marelic, ki so jih prodajali po 8,40 lir kg, ko so bile pred dnevi še po 12 lir kg. Lep in zdrav ringlo je bil po 6 do 6,40 kg. Mnogo je bilo na prodaj lepih paradiznikov, ki so bili po 4,60 lir kg. Po paradiznikih je bilo precejšnje povpraševanje.

1 Domači paradizniki bodo kmalu zreli. Ze dober mesec je Ljubljana paradiznike, ki so v Ljubljano uvoženi iz toplejših italijanskih pokrajin. Tudi pred ustanovitvijo Ljubljanske pokrajine je Ljubljana v tem mesecih, kakor junija in julija, uvažala mnogo paradiznikov, dokler niso domači dozoreli, toda po večini iz Banata, le malo iz Italije, medtem, ko sedaj zalaga Ljubljano s paradizniki izključno le Italija. Domači paradizniki kažejo letos izredno lepo in tudi raznih škodljivcev ni toliko kakor lani. Glavna nadloga za paradiznike so pač neki polži, ki ožro listje in plodove. Teh je letos manj, ker je bila pač huda zima in mrzla pomlad, ker je precej polžev uničilo. Mnogi vrtnarji si tudi pri paradiznikih pomagajo s škropljenjem raztopine tobačnega izdelka, s potresanjem pepela in slinčim. Za prihodnje leto pa svetujemo malim pridelovalcem, ki bi radi imeli zgodnje domače paradiznike, naj si sami vzgoje sadike doma, namreč kar v lončkih, enako kakor sobne cvetlice. Seme teh paradiznikov moremo dati že sredi zime v lonček in negovati rastlinice, potem, ko nastopi pomlad, pa moremo kar zgodaj vsaditi rastlinice na prostem. Prvi domači paradizniki bodo letos zreli že kaka dva tedna.

1 Nedeljsko zdravniško službo bo opravljala od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Franc.

Naznanila

GLEDALISCE. Drama: Sobota, 18. julija ob 17.30: »Učiteljica«. Premiera Izven. Cene od 15 lir navzdol. — Nedelja, 19. julija ob 17: »Kovarstvo in ljubez«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ponedeljek, 20. julija: Zaprt.

Opera: Sobota, 18. julija ob 17: »Krispin in njegova botra«. Red A. — Nedelja, 19. julija ob 16: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje Zlate Gjunzjenčeve. Zvišane cene od 28 lir navzdol. — Ponedeljek, 20. julija: Zaprt.

RADIO. Sobota, 18. julija: 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Polke in mazurke — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Koncert kvarteta »Il Giglio« — 12.40 Koncert kmečkoga tria — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Lepo pesmi od večerj in danes — Orkestralni koncert — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodilnik dr. M. Sijanec — Pisna glasba — 14.45 Poročila v slovenščini — 15.35 Koncert »Zlata« — Kaj je treba uvaževati pri kuhi? — gospodinsko predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Valček — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 »Kavalir z rožo«, ugalski R. Strauss, spisal U. von Hofmannsthal. V odmorih: Predavanje v slovenščini — Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnice: dr. G. Piccoli, Bleiweisova cesta 45; mr. Hočvar, Celovška cesta 69; mr. Gariša, Mosta. — Zaloška cesta 47.

POIZVEDOVANJA. Reven dijak je izgubil denarnico z vsemi svojimi prihranki v bližini Ljudske hiškarne. Prosi poštenega najditelja, da jo odda v upravi »Slovenec« proti dobri nagradi.

Izgubila se je živilska karta na ime Zupan Boris. številka 051384. Pred trgovino Vrhove je je pobral neki starjši gospod. Naproša se, naj jo odda: Podmilškakova 16, pri prof. Zupanu.

V Operi je bil nasiden prvi zadnji predstav »Madame Butterfly«, klavirnik izveleček te opere in sicer na galeriji. Lastnik ga dobi nazaj pri operni blagajni.

Iz Gorizije

Nagla smrt. Posestnik Leopold Mušič iz S. Martina Quisea je šel proti večeru pogledat na polje, kjer je imel delavce. Ko se je vračal, je postalo možu, ki je imel že nad 70 let, slabo in je sedel pod neko drevo. Tam ga je našel neki sosed, ki se je tudi vračal s poljskega dela — bil je pa že mrtev, zadel ga je kap.

Tatovi v čebelnjaku. Pred kratkim so neko noč drzni tatovi vdrli na posestvo 38letne posestnice Alme Lasič v Ranžiano. Ker niso našli nič primernega za plen, so se spravili na čebelnjak in pobrali iz panjev 16 kg medu. Pri tem so seveda poškodovali tudi panje in usmrtili mnogo čebel.

Z Gorenjskega

Prometna nesreča. Te dni se je po glavni cesti z Javornika na Jesenice peljal z motornim kolesom Stanko D. Pri jeseniški bolnišnici je šel po pravilni strani ceste upokojenec Franc P. z Jesenic. Stanko iz nepojasnjenega vzroka ni več obvladal motorja in je zadel s precejšnjo silo v upokojenca in ga podrl na tla. Padel pa je tudi Stanko, vendar se je le neznatno poškodoval. Upokojenec pa je bil tako hudo poškodovan, da se je moral zateči v bolnišnico.

Tečaj materinske službe. V Bohinjski Bistrici je bil te dni zaključen prvi šivalni tečaj. Ob tej priliki je voditeljica tečaja razložila ženam nalogo, ki jih ima nemška žena v oddelku materinske službe. Nato so si ogledali v kratkem času izdelano perilo in obleko. S ponosom so žene lahko pokazale naravnost vzorno zakrpane kose perila.

Tovariški večer v Kranju. Pred kratkim je bil v Kranju tovariški večer, na katerega je okr. vodja Kuss povabil številne zastopnike stranke, države in oborožene sile Okrožni vodja je došle goste pozdravil in poudaril dobre odnose med strankinim službenimi mestni in službenimi mestni oborožene sile. Taki tovariški večeri se vrše v Kranju od časa do časa in imajo namen, da se vodilni močje stranke, države in oborožene sile tudi izven službe bolj spoznajo in da se zagotovi enotnost v upravi zasedenih ozemelj.

Kuharski tečaj so imeli v Zavodnju in Trebiji. Udeležilo se ga je 25 žen in deklet.

Iz Hrvaške

V Zagrebu je umrla Zora pl. Trnski, prva predsednica društva »Hrvatska ženac in hčera hrvatskega pesnika in preporoditelja Ivana viteza Trnskega.

Vodja hrvatske mladine profesor Oršanič je povabil 30 člansko delegacijo Hlinkine mladine na skupno taborenje s člani ustaške mladine v mladinskem taborišču v Kupari.

Maršal Kvaternik na Slovaškem. Na povabilo vrhovnega poveljnika slovaške vojske generala Čatloša se mudi hrvatski vojni minister maršal Kvaternik že nekoliko dni na Slovaškem. Ob prihodu v Bratislavo so mu priredili topel in prisrčen sprejem. Maršal Kvaternik je po razgovorih z generalom Čatlošem obiskal tudi predsednika slovaške republike Tisa, ki je hrvatskega gosta sprejel v svojem letnem dvorec na Javorini. Ob tej priliki je Tiso odlikoval maršala Kvaternika z najvišjim slovaškim vojaškim odlikovanjem. Med kosilom, ki ga je priredil v čast maršala Kvaternika general Čatloš, je hrvatski domobranski minister poudar-

jal tesno prijateljstvo in bratstvo slovaškega in hrvatskega naroda ter skupno borbo obeh vojska proti skupnemu sovražniku na vzhodu. Izrazil je tudi svoje prepričanje v zmago zavezniškega orožja.

Nova bolnišnica hrvatske železničarske bolniške blagajne na Rebru bo v kratkem dogotovljena. Zadnje dni so oblasti razpisale že natečaj za zgraditev dovozne ceste, ki bo stala 800.000 kun.

Iz Srbije

Obletnica smrti znanega srbskega pisatelja. Te dni se je srbsko časopisje spominjalo v toplih člankih Stojana Živadinovića, znanega srbskega pisatelja, ki je umrl pred letom dni. Pokojni Živadinović se je posebno proslavil s svojo trilogijo iz srbske nacionalne in politične zgodovine.

Navodila srbskemu kmetu. Srbski ministrski predsednik Nedić je pred kratkim govoril po belgradskem radiu. Njegov govor je bil namenjen kmečkemu ljudstvu, katerega je pozival, naj ne zapušta vasei in zemlje in hodi iskat zaslužka v mesta. Po njegovih izjavah je danes potrebne bolj, kakor kdaj koli poprej, da se kmet zopet vrne k svojemu poklicu in svoji zemlji. Kmet, ki je zapustil svojo rodno grudo, je napravil neodpustljivi greh nasproti svojemu ljudstvu. Nedić zato priporoča srbskemu kmečkemu ljudstvu, naj se še tesneje oklene svoje domačije in zemlje ter naj jo obdeluje še z večjo ljubeznijo. Na deželo naj se nadalje vrnejo iz mest vsi tisti, ki so zemljo zapustili zaradi politike in iskanja zaslužka po tovarnah. Z življenjem na deželi in obdelovanjem zemlje naj se pa prično zanimati in pečati tudi vsi ostali, ki tega doslej niso delali. Samo na ta način si bo srbsko ljudstvo lahko zgradilo novo kmečko državo.

Uredba o zaščiti starin. Srbska vlada je izdala posebno uredbo, s katero je zaščitila vse premične in nepremične arheološke, umetniške, zgodovinske in etnografske spomenike, ki so stari nad petdeset let.

Dodeljevanje profesorjev-državnih uslužbencev na privatne zavode. Z najnovjšo uredbo, ki jo je na predlog prosvetnega ministra izdala srbska vlada, bo lahko srbska prosvetna uprava pošiljala v privatne šolske zavode vse tiste profesorje-državne uradnike, ki doslej še niso bili razporejeni na državne učne zavode.

Kruševac dobi popolno žensko realno gimnazijo. Srbska vlada je s posebno uredbo ustanovila popolno žensko realno gimnazijo v Kruševcu.

Dobra žetev v Srbiji. Srbski vladni in gospodarski krogi so trenutno predvsem zaposleni v vprašanju nastopajoče letošnje žetve. Po podatkih kmetijskega in prehranjevalnega ministrstva potrebuje srbska državna uprava za prehrano prebivalstva v pasivnih krajih do prihodnje žetve 16.000 vagonov žita. Ker pa bo letošnji pridelek žitaric znatno boljši, je prehrana srbskega ljudstva docela zagotovljena ter bo prehranjevalni urad z visokim pridelano žita lahko napravil še dobro rezervno.

Dolgin - Debeluh - Ostrogled

Risbe ROM — Besedilo po K. J. ERBENU

30.

»Kaj pa dela moja nevesta?« VPRAŠA KRALJEVIĆ. — »ZA ZELEZNO MREŽO V VISOKEM STOLPU JO STRAZI STARI CAROVNIK«, ODGOVORI OSTROGLED.

31.

VSI TRIJE MU OBLJUBLJAJO POMOČ IN VODIJO KRALJEVIĆA PO POTI, KI JO JE KRČIL OSTROGLED MED SKALAMI IN SKOZI GORE.

Pet let spora med Japonsko in Kitajsko

Ob petletnici spora med Japonsko in Kitajsko, ki se je vnel 7. julija 1937, v Soteski Marka Pola pri Pekingu, piše na široko ves japonski tisk. Politiki se ne morejo načuditi, kako je moglo priti do spora med sinovi Hanna in sinovi Yamata.

Zastopnikom tokijskega tiska, ki so se zbrali pri okrogli mizi, sta se pridružila tudi generala Matsui in Matsumuro. Pogovori so izveneli v sledečih točkah:

1. Prodiranje japonske vojske v južno Azijo je pokazalo, da ljudstva v Indokini, v Tajski, Birmi, Maleziji, Nizozemski Indiji in na Filipinih nasproti Japoncem le nima takšnih predsodkov, kakor jih vodi Čangkajšek.

Vzajemnost med azijskimi narodi je vzplamtelja že veliko prej, preden so japonske čete zasedle te kraje in izpodrinile anglo-amerikanski vpliv, kakor se je to pokazalo v Tajski, ki jo vodi Čangkajšek. Tudi v tej deželi so anglo-amerikanske gospodarske koristi ovirale Kitajce, da bi se strnili v slogi s svojimi japonskimi brati.

Saj je znano, da se je v dobi 2000 let komaj tri- do štirikrat zgodilo, da je prišlo do spora med tema dvema narodoma, in še to vedno le vesled hujšanja kakšne tuje sile, ki se je hotela okoristiti z nastalim sporom.

Tudi sedanji spor med tema dvema narodoma ni tak, ki bi povzročil kakšno resno nevarnost za vojno.

Vsak dan poudarja japonski tisk, da vidi Japonska v Kitajski svojo ljubo sestro, — in četudi se je spor zavlekel kar za pet let, ni namen Japonske, da bi se iz tega razvile trajne sovražnosti, to tem manj, ker Japonska nima težnje, da bi zasedla kak del Kitajske.

2. Prijateljstvo, ki se je razvilo med domačini, med kitajskimi izselenci in japonsko vojsko, je veselo odjeknilo na Kitajskem.

Vzrok, da si je dal Čangkajšek vezati roke in noge od anglo-amerikanskih vplivov je stvar kitajskega značaja, ki je spekulativen. Čangkajšek se je hotel pač okoristiti s kapitalom, ki sta mu ga nudila London in Washington. Okoristiti se je hotel s pogodbami in posojili teh dveh ponudnikov. Kitajsko ljudstvo je podpiralo Čangkajška prav zaradi tega, ker je izpolnil nalogo in izkoristil kapital svojih nasprotnikov. Zdej to ni več mogoče, zdej je Kitajsko zapadla v popolno revščino, ki nima primere v svoji zgodovini; v revščino, v kakršno drvi sploh ves svet. Vse to je povzročilo preobrat v mnenju Kitajcev in omajalo zaupanje v generalisima.

Yin Tung, upravnik železniškega omrežja v severni Kitajski, je mnenja, da zasedba južnih morskih pokrajin po Japonci ni pravi vzrok, da vojska, ki jo vodi Čangkajšek, traja tako dolgo. Upanje, da bi utegnili biti Japonska blokirana od zapada, je prazno. Ta možnost je izključena. In tako nima Čangkajšek od bodočnosti ničesar več pričakovati.

3. Da anglo-amerikanska podjetnost ni zgradila cest v Birmi, bi bilo za Čangkajška veliko boljše, kajti prvo uspešno in učinkovito uporabo te ceste so izkoristili Japonci, ki so prodrli s svojimi motoriziranimi vozili prav v osrčje Kitajke. Brez teh cest bi bilo to izključeno, še posebno, če bi bil promet skozi Birmo navezan le na dvoje zanemarljivih cest v Yunnanu in Kiangsiu.

Cesta v Birmi je dobro zgrajena. Na nekaterih krajih je široka do 13 metrov. Ta cesta vodi od Assana do Highuay in veže anglo-kitajsko

področje. Gradijo jo z veliko naglico.

Druga pomembnejša cesta je Kangtingu, ki so ji dali nesrečno ime Tatsienlu. Ta cesta vodi čez Cengtu in je podaljšana do Lhase, glavnega mesta Tibeta. Toda ta cesta je samo za pešce.

Angleški strokovnjaki so ugotovili, da bi se dala tudi ta cesta popraviti, ki bi potem razbremenila birmansko cesto.

Potem so še ceste, ki vodijo iz Sibirije na Kitajsko. Toda vzdrževanje teh cest je zelo ovirano, ker sosedna dežela ne stori prav nič za njihovo izboljšanje.

4. Na Kitajskem so cene silno poskočile. Cena rižu, ki je živilo revnih slojev, je poskočila na 300 yuanoov za stot, kar pomeni, da se je riž desetkratno podražil.

V pokrajini Szečuan vlada takšna lakota, da ljudstvo melje drevosno skorjo in korenine, da se ohrani pri življenju. V nekaterih pokrajinah GiugKingovci strašno terorizirajo narod, in zahtevajo, da plača ljudstvo davščine kar do l. 1990, to je za pol stoletja naprej. Ponekod poljedelce sploh nima kaj več dati; oblasti so mu vzele zadnje, kar je še imel.

5. Naravnih zakladi tega ozemlja pa so bogati, kakor je pojasnil Ušan, pooblaščen strokovnjak za narodno gospodarstvo. Posebno važna je ta jeklena industrija.

6. Japonci se zelo trudijo, da bi doumeli bistvo kitajskega človeka, da bi vedeli, kako ravnati z njim. Zdej uvajajo Kitajce v podrobne upravne posle; nadzorstvo pa so pridržali zase.

Ker se japonski zasebniki na Kitajskem ne morejo gibati brez potnega lista, namočajo Japonci ugledne Kitajce na važna mesta. Uspehi teh uredb so sijajni.

7. Kitajci zelo spoštujejo svoje starše. Konfucijeve postavbe so v tem oziru zelo stroge. V Fenghuaiju se nabaja grobnica Čangkajškove matere; grobnico je dal zgraditi njen sin. Japonski vojniki zelo skrbijo, da ostane spomenik nedotaknjen. Zdej se že na splošno opaža, kakšen ugled uživajo Japonci v zasednem ozemlju.

8. Sun Liang Cieng, podpoveljnik 30. Čangkajške armade in poveljnik druge vojskine cone, se je s svojimi 25.000 možmi pobotal z Nankingško vlado in z Japonci, kar je povzročilo silno jezo pri generalisimu.

Zanimivo je, kako je prišlo do te odločitve. Tagir, predstavniki japonskega poročevalskega urada pri zunanjem ministertvu, pripoveduje sledeče: Nekaj poveljnik japonskih čet je dobil nalogo, da naj se javi v sosednem taborišču, kjer se je nahajal general Sun Liang Cieng. Japonske čete so se ravno pripravljale na to, da bodo sodelovale skupno z Kitajci iz Nankinga. Japonski poveljnik je razdelil povelja, ki so bila kaj čudakča. Povelje se je glasilo, da naj japonski vojniki pošljijo višje častnike nankingške armade. Ob drugi priliki je dal poveljnik nekemu športnemu oddelku obeh narodnosti nalogo, naj japonski vojniki vzamejo na svoje rame kitajske otroke in naj jih nosijo; kitajski vojniki pa naj si natovorijo na rame japonske otroke. To se je tudi zgodilo.

Vse te stvari so prišle na uho sovražnemu generalu Sun Liangu Ciengu. To je generala tako ganilo, da je sklenil mir.

To se je zgodilo na Kitajskem, kjer so takšne stvari večjega pomena, kakor pri kakšnem drugem narodu.

Pogovori pri okrogli mizi so se končali z domnevo, da utegnemo slični psihološki pojavi privedi prej do miru, kakor pa moč orožja. — (»Popolo d'Italia«.)

»Slovenčeva« športna posvetovalnica

Ali je telesna vzgoja odlišna? Iz Vašega pisma razberem, da so vam zdi telesna vzgoja preveč izumetničena, v glavnem pa nepotrebna. Tako pravite, da je treba »materi otroka in njegov telesni razvoj prepustiti naravi. Res je vsekakor, da je v naravi dojenčka, otroka in razvijajočega se človeka sploh, toliko prirojenih nagibov in nagonov po kretanju in telesnem urjenju, da se ni bati, da bi ostal organizem nezavrit. Vzgoja preteklih stoletij pa je bila vse prej kot naravna. Ne smemo pozabiti na dejstvo, da so stariši vseh časov vzgajali mladiče tako ali tako, pametno in nespametno, naravno in izumetničeno. »Telesne vzgoje« si niso izmislili športniki, pač pa veliki pedagogi preteklega stoletja. Iz starejše pedagoške literature je jasno razvidno, da ne gre za izumetničenost, temveč ravno nasprotno, za vračanje k naravnim zakonom rasti in življenjskih pogojev razvijajočega se človeka. Posebno dragocena se mi zdj Villaumeova knjiga »O telesni vzgoji s posebnim ozirom na popolnost in srečo človeka«. Značilno za preteklo stoletje je, da mora nastopati Villaume proti nasilnemu modeliranju otroških glav, proti steznikom, ki bi naj dajali rejejem otrokom vitkejšo linijo in proti tesnemu povijanju dojenčkov. Če so med tem že prihili stezniki iz mode in če nam dandanes niti na misel ne pride, da bi oblikovali otroške glave po svojem okusu, je v tem že velik napredek, za katerega gre zasluga sodobnemu zdravstvu, pa tudi telesni vzgoji kot ve-

di, Marsikaj podobnega bi lahko ugotovili tudi glede otroških iger, prehrane, oblačila in utrjevanja proti mrazu in vročini. Trdno sem prepričan, da je otroška telesna vzgoja potrebna, glede metode same pa se strinjam z Vami, da je prav odklanjati vso izumetničeno navlako in ravnati po zakonih narave. Športni pedagogi se tega dobro zavedajo in nudijo mladini le tisto vrsto telesne vzgoje, ki odgovarja njenim psihološkim in biološkim potrebam. Pri lojski telovadbi n. pr. delajo otroci v glavnem isto kot na domačem dvorišču, na poljani in v gozdu, najvažnejša naloga učitelja pa obstoja v tem, da nadzira in vodi njih naravno udejstvovanje. Tako vsaj bi moralo biti! (V. C. Lj.)

Močni boki. Radi bi zvedeli za vaje, ki so pripravljive za starejše osebe z močnimi boki. Po mojem mišljenju se da z gimnastičnimi vajami estetska nevrščnost, o kateri pišete, le v neznatni meri popraviti. Močni boki so v glavnem prirojeni in so izraz obilnejšega okostja in rejenosti. Vse, kar vam lahko svetujem je, da veliko manj sedite, da več delate in več hodite. Hoja naj bo hitra, koraki pa daljši. (O. Z. Lj.)

Sprinterji l. 1942. Iz tistih časov že, ko ste žitali prva športna poročila, se zanimate za tek na 100 m. Radi bi vedeli, kakšna je letošnja tabela najuspešnejših brzcov (sprinterjev) na svetu. Postrežem vam lahko samo z evropskimi rezultati, zakaj o ameriških in japonskih tekačih na kratke proge nisem bral letos še ničesar. Vrstni red evropskih tekačev na 100 m pa je tale: 1. Mellerovicz — Nemčija 10,5 sek., 2. Orazio — Italija in Osendap — Nizozemska 10,7 sek., 3. Seeger — Švica 10,9 sek. (C. J. R.)

Ali je sadje primerna hrana za športnike? Komisija švicarskih športnih zdravnikov je izdelala dragoceno zdravstvena navodila za tekmovalce. V teh navodilih je tudi govora o prehrani in o sadju. Citiram odlomek, v katerem boste našli odgovor na Vaše vprašanje: »Najvažnejše sestavine vsakdanje prehrane naj tj (tekmovalcu) bodo: sveže sadje, sveže zelenjavo, surovo maslo. Pri tekačih na dolge proge se je obnesla tudi vegetarična prehrana. Pri večini telesnih vaj in zlasti pri borbenih športih pa je potrebno uživati tudi meso, prirejeno na različne načine. Kadar čutiš, da potrebuješ sladkorja, jej sveže sadje. Le-to je koristnejše od tovarniškega sladkorja, ker vsebuje tudi druge, organizmu potrebne sestavine.« Dodajem samo to, da je sveže sadje pripravljivej tekmovalcem tudi za žejo. To pa velja le za dobro treninga, ne pa za dan tekmovalca. (M. F. Lj.)

Plavanje na 100 m izpod minute. Kdo je dosegel letos najboljši čas v plavanju na 100 m? Lansko leto je bilo kar pet plavalev, ki so plavali pod minuto. Med njimi sta bila tudi Madžar Köreszi in Nemeč Schröder. Precej pažljivo zasledujem plavalne rezultate, moram pa priznati, da letos še nisem žital o nikomer, ki bi bil na 100 m hitrejši od 61 sek. Upoštevati je treba, da padajo v plavanju maksimalne mednarodne znamke šele proti koncu sezone, avgusta in septembra. Ni izključeno, da bodo dosegli jutri na plavalnem dvoboju med Nemci in Madžari (v Darmstadtu) rezultati, ki se bo tesno približali zaokroženi številki 60 sek. (M. G. Lj.)

Enourni avtomobilski rekord. Kdo ga ima in koliko znaša? Svetovni rekord na avtomobilskih

dirkah na eno uro je postavil l. 1937. Američan Jenkins, v 60 minutah je prevozil na posebnem dirkališču 284.933 km. (J. P. Lj.)

Nizke pete. Zakaj nosijo športnice nizke pete? Menda vam je znano, da se športna moda v marčnem razlikuje od vodilne meščanske navade oblačila in obuvice. Pri meščanski modi prevladujejo estetski in tako imenovani »modni« motivi, pri športni pa zdravstveni in praktični. Gospodične in gospe, ki bi bile rade elegantne in vsaj nekaj centimetrov višje, nosijo visoke pete, športnicam pa je več do naravno oblikovanih nog in izdatnega prožnega koraka. In končno, za telesno zmogljivost ni vse eno, že so stopala — četudi neznatno — skvarjena. Glede estetskega učinka pa so okusji različni: nekateri matrijo človeško postavo kot kip ali sliko, rečimo »statično«, ljudje športnega okusa pa dajo več na lepoto gibanja. (Z. S. Lj.)

Nemška atletika v tretjem letu vojne

Skoraj vse države so priznale lahko atletiko kot temeljni šport, katerega gojijo zlasti v srednjih šolah. Naši bralci se bodo najbrže spominjali kratkih poročil v »Slovenec«, v katerih smo navedli atletske mere, katere morajo doseči dijaki srednjih šol na finskih, norveških in nemških šolah.

Tudi v drugih državah ima lahka atletika privilegirano vlogo in kot taka vedno več aktivnih pristašev. Med tistimi, ki si največ prizadevajo, da bi lahka atletika popularizirali, velja omeniti v prvi vrsti Nemce, ki jo gojijo tudi v telovadnih in nogometnih društvih, pa tudi v političnih mladinskih organizacijah. Za nemško atletiko je značilnih dvoje dejstev: množično udejstvovanje in veliko število manjših krajevnih tekmovanj.

Kljub temu pa opažamo pri letošnjih atletskih rezultatih nekaj kakovostnega zastanka. To pa radi tega, ker je veliko število atletskih vrvkov na bojišču, kjer nimajo kaj več možnosti za trening.

Na podlagi najnovejših podatkov v strokovni reviji »Lahkoatlet« (Der Leichtathlet) si bomo v naslednjem ogledali rezultate vrhunskega moštva, ki bo prišlo v poštev za sestavo državne reprezentance. V teku na 100 m vodi Lehmann — Leipzig s časom 10,5 sek. Ime Lehmann je v evropski atletiki še novo, nobenega dvoma pa ni o tem, da gre za sprinterja visoke zmogljivosti. To tem prej, ker je dosegel čas 10,0 sek. v borbi proti znanemu juniorskemu vrvaku Liebi, ki je zaostal za 0,2 sek. Med brzci na 100 m je treba omeniti še Mellerovicza in Wagemannsa, katerih hitrost je označena z 10,8 na 100 m.

Na 200 m vodi Sonntag z 22,1 sek. Lehmann pa je dosegel le 22,8 sek. V tekih na srednje proge pogrešamo Harbiga, ki se je povzpelo lansko leto med najboljših na svetu. Harbig je vojak in bo nastopal le s pomanjkljivim treningom. Doslej se je posrečilo samo dvema atletoma, da sta postavila na 400 m boljše čase od 50 sek. To sta Seibert (49,8 sek.) in Linnhoff (49,9 sek.). Imajo pa celo vrsto atletov, ki tečejo na 400 m nekaj desetink sekunde čez 50.

Odkar je Harbig na bojišču, nimajo Nemci tekačev, ki bi jih lahko postavili proti Italijanu Lanziju in Švedu Haegu. O Lanziju čitamo, da je pretekel 800 m v sijajnem času 1:51,9 min. Gundar Haeg je dosegel 1:52,8 min., najboljši Nemeč Kaindl pa le 1:55,8 min. Isti Kaindl vodi tudi na 1.500 m s časom 3:56,2 min. Razen Kaindlna še ni letos nikdo med Nemci dosegel znamke izpod 4 min. Razmeroma šibki so tudi rezultati na 5000 in 10.000 m. Doslej su sučejo okrog 15 min. na 5000 m in 32 min. na 10.000 m.

Skakači v višino so ohranili tudi v tretjem letu vojne svojo formo. Trenutno razpolagajo s štirimi atleti, ki so zreli za mednarodne znamke 1,90 m. Njih vrstni red je tale: Langhoff 1,93 m, Nacke 1,92 m, Koppenwallner 1,91 m in Böhmer 1,90 m. Najboljši letošnji uspeh v skoku v daljino ima Schwenke (7,22 m), v skoku s palico pa vodita Stürck in Glötzner s 3,90 m.

Kakor že dalje časa, tako so Nemci tudi letos zelo močni v metanju kladiva, v kroglji in disku pa precej zaostajajo. V kladivu beležijo že tri mete preko 52 m, v kroglji pa se še ni nikdo povzpelo čez 15 m. Trenutno so na vrhu naslednji metalci: kladivo Lutz 57,68 m, disk Wetapek 48,03 m, krogla Bongen 14,86 m, kopje Pektor 69,35 m.

Ce primerjamo dosedanje nemške atletske izide z onimi, ki so padli na nedavnem prvenstvu Italije, moramo ugotoviti prednost Italijanov v tekih na srednje proge, v skoku v višino in daljino in v metanju diska. Pravo razmerje sil pa bo prišlo do izraza šele na mednarodnem atletskem troboju, katerega se bodo deležili razen nemških in italijanskih atletov tudi madžarski.

Spet nov svetovni rekord na Svedskem. Iz Stockholma poročajo, da je postavil znani pešec Mikaelsson nov svetovni rekord v hoji na 20 km. Dosedanje znamko Litvijca Gahlinscha, ki je držala devet let, je znižal kar za dve minuti. V razpredelnici svetovnih rekordov v lahki atletiki bomo torej zbrislali ime Litvijca in vpisali na njegovo mesto Šveda Mikaelssona s časom 1 ura, 32 min., 28,5 sek.

Poveljnik italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, izročja na bojnem polju odlikovanja za vojaške zasluge častnikom in vojakom, ki so se v zadnjih bojih na vzhodni fronti posebno junaško izkazali.

Lov na medvede v stari Kranjski

Če se kdaj pokažejo medvedi pri nas, vzbudi to že splošno pozornost. V 18. in tudi še v 19. stoletju pa niso bili lovi na medvede prav nič posebnega in so se vsako leto redno ponavljali. V vseh starih kronikah utegnje brati mestoma prav živahne in tudi dramatične opise teh lovov na nevarne gozdne prebivalce, ki so se, zlasti pozimi in spomladi, spet in spet pojavljali v goratih delih naše dežele in so povzročali velikansko škodo med živino na kmetih in so večkrat napadli tudi ljudi.

Proti koncu 18. stoletja je bilo zlasti na gorah vzhodne Kranjske, posebno okrog Velike planine, mnogo medvedov. Spomladi in zgodaj v jeseni so prišli iz svojih brlogov in stalnih bivališč in so preromali visoke grebene šipka in krvavca. Proti koncu leta 1779 so postale te zverine še posebno drzne in so napadale živino na napajališčih in na pašnikih in jo vlačile s seboj. Pa so slednjič prebivalci Motnika sklenili, da bodo na dan sv. Jederti (17. marca) priredili velik lov na medvede. Po službi božji se je zbrala lovška družba v lesenih coklah in irhastih hlačah ali v škornjih, toda brez pušk, v trgu pred cerkvijo. Ko so se lovci okrepčali z vinom in brinjevcem, so se odpravili na lov.

Ze zjutraj so na poti k maši zapazili pri Rupicah sledove medveda. Koj so si mislili, da se bo medved vrnil in odhlačal na planino. Trški sodnik, vodja lovške družbe, se je po-

stavil s svojo težko puško na bojišče ob potoku, kjer se je nekoč odkrula velika skala in združala nizdol. Za to skalo se je skrtil in je imel imenito zavetje.

Kmalu so se iz dalje zaslišali votli glasovi gonjačev, ki so prihajali bliže in bliže. Nekje se je sprožil strel. Trški sodnik je še enkrat preiskal svoje kresilo in obrisal kresilni kamen. Kozja čreda, ki so jo zaradi bližajoče se nevarnosti segnali v stajo, se je začela vznemirjati. Živali so vohljaje dvigale glave in divje begale sem in tja.

Nenadoma se je začelo pokanje vejevja v bližnjem gozdiču. Vse prerasló grmičje je vztrepetalo. Lovci poklekne na eno koleno in nalonni svojo neokretno puško na skalo. To traja komaj nekaj sekund. Tedajci plane velikanski medved iz gošče na cesto, komaj petnajst metrov pred lovcom, in puška zagrnj. Medved se povzpne na zadnje noge, strahovito zarjove, da se njegovo rjovenje pomeša med odmeve strele, s šapo si gre čez obraz, se nenadoma, stoječ na zadnjih nogah, obrne in izgine v goščavje, odkoder se je bil prikazal. Trški sodnik, misleč, da ga je zadel, zavpije na ves glas: »Le na Rupce, le na Rupce! Je že zadel!«

Toda odprava na »Rupce« je bila brez uspeha. Krogla je bila sfrčala tik mimo glave medveda, ki si je bil ohranil še toliko strategične bistroumnosti, da se je bil izognil kraju, kamor bi ga bili lovci radi poslali. Izbere si drugo pot, preskoči nekaj sto metrov od trškega sodnika glavno cesto in potok in pobege v svoje gozdove. Na poti onkraj potoka Zaplanica ga zagleda gozdar in ustrelj vanj. Toda zverina, ki ni bila ubita, temveč le ranjena,

napade gozdarja in že se je dozdevalo, da ga bo med strahotnim brundanjem in rohnjenjem razmesarila.

Tedajci se pojavi na drugi strani potoka tovariš gozdarja, ki ne ve, ali naj bi na petdeset metrov razdalje streljal in s tem ogrožal napadenca, ali pa naj bi napravil ovinek več ko tisoč korakov in bi tako prišel prepozno. Odložil se je za prvo rešitev. Kratek samogovor: »Tomaž, grevengo obudi! Jaz bom v imenu božjem ustrelil in strel se zabliška. Zverina, ki že objema svojo žrtev, plane kvišku, zažene lovca, ki krvavi iz več ran na glavi, daleč proč, se nato sesede in se strklja v potok, pri čemer v smrtnem boju zgrabi s šapami in z zobmi mlade smreke ob potoku in jih izruje s koreninami vred.

»Jur, sem te zadel?« zavpije zmagovalce medveda, ko je slednjič prispel do zapol onevščenege tovariša. »Nisi me ne, hvala Bogu.« odgovorj oni in si skuša obrisati nazpraskano kožo na glavi.

Boj je končan — čprav na drugem bojišču, kot je bilo dogovorjeno.

Jako nazoren zaradi svojih podrobnosti se nam dozdeva opis lova na medvede iz zime 1857, ki je razburjal vso kočevsko okolico.

V brezmejnih gozdovih pri Gotenicah, kamor je takrat malokdaj stepila človeška noga, je bivalo takrat zmeraj več medvedjih družin. Skalnata, apnenčasta tla vsebujejo množico jam in votlin, kjer so imeli medvedi dolgo časa vprav bajna bivališča in prezimovališča. Kakor je znano, ima medvedka v januarju in februarju svoje mladiče in se v tem času ne približa človeku. Lovci spoznajo bližino med-

vedovega brloga po poškodovanih smrekah, kamor hodi breja medvedka po lišaje, da z njimi mehko postelje »sneždo« za svoje mladiče. Zaradi takih znakov so tisto zimo tudi sklenili poiskati medvedov brlog.

Dne 27. februarja tistega leta se je goteniški gozdarski čuvaj odpravil s tremi tovariši v ondotni »pragodec«. Ko so dalj časa hodili sem in tja po gozdu, so prispeli do kraja, kjer so spoznali po znakih na smrekah, da je tu gospodarila medvedka s svojimi mogočnimi šapami. Hodeč za sledjo, so kmalu odkrili brlog. Odprtino votline so zadelali z močnimi bruni. Ujeta medvedka se je najprej odzvala le z brundanjem, a ko so pred votlino zažgali ogenj in se je začelo kaditi v brlogu, je razkačena medvedka planila s strahotnim rjovenjem do zaprtega vhoda. Na to so pa lovci čakali. Dva strela v tilnik sta medvedki končala življenje.

Plen so spravili domov in 28. februarja se je odprava ponovila. Spet so našli izdajalsko sled, odkrili votlino in z bruni zadelali vhod. Z ognjem so izvabili medvedko ven in jo nato ustrelili. To pot je bil plen še obilnejši, ker sta se prikazala iz ozadja brloga tudi dva mlada, a že precej razvita medveda. Seveda ju je zadel ista usoda, kot njuno mater.

Drugi dan so naložili vse tri medvede na voz s par konji. Z vseh strani je vrelo ljudstvo, ko se je pomikal voz zmagoslavno po kočevskih cestah. Lovci niso dobili samo nagrado, ki je bila takrat precej visoka — 150 goldinarjev — ampak so dobili tudi denar za kožo in medvedje meso, ki so ga prodajali po 3 krajcarjev za funt. Ljudje so se kar tepli zanj.

Miklova Palača

SPISAL DR. J. SKET

RIŠAL F. GODEC

289.

290.

291.

Turškega poveljnika je razjezilo sporočilo, da mu je izpodletel nočni napad na tabor pod Rožico. Na mestu ukaže, naj poiščejo onega starega Tresoglava in takoj pripeljejo pod stražo v njegov šotor. Ob glavo ga hoče djati, goljufa starega, še celo pa, če se bo še sedaj obotavljal izpolniti svojo obljubo, dano mu na svečan način tu v šotoru.

Tresoglav pa začne moledovati: »Poslušaj me, močno gospod! Ni nesreče med srečo. Mnogo tvojih vojakov je res ubitih in ranjenih. Tudi jaz bi skoraj prišel ob življenje. Toda to je bila pot, ki jo je pokazal Mohamed in edina vodi do zmage. Ze prihodnjo noč bo padlo Gradišče v naše roke! Zaupaj mi! Prisegam Ti pri tvojem Bogu!»

Turški poveljnik se je zavzel nad tako odločnimi besedami ter se je pomiril: Govori, žid, kje in kako? Ako lažeš, si ob glavo! — »Poglej mojo glavo: ta obveza je kos ženskega krila moje hčerke Almire. Ona je v onem nepristopnem taboru po Rožico. Ko je slišala moj klic, je prišla k meni, mi obvezala glavo in rekla, da pozna tajni vhod na Gradišče. To noč mi razdene vse in mi da ključ od vrat!»

Carjeve ure

Neki ameriški list je objavil kratko poročilo, da je bilo gospe Marioni Rantzezejevi dovoljeno, da si je ogledala svojevrstno dragoceno zbirko neke newyorške banke. Ta zbirka je edina te vrste na svetu in je vredna več milijonov dolarjev, saj vsebuje prekrasne ure samega ruskega carja. V tej zbirki sta tudi stenska ura carice Katarine II. in zlati časomer Aleksandra II. — Vse te ure so v dobi revolucije l. 1917 na skrivnostan način prišle v daljnji Newyork.

Stenska ura velike carice Katarine II. je stara že 200 let, a ura Aleksandra II. 92 let, saj je bila narejena že leta 1850. Izdelana je v Švici in sicer sta jo naredila dva prava pravcata umetnika na tem področju, in sicer Lenart Nardin in njegov sin Ulrik. Za izdelavo te ure sta rabila 8 let. Leta 1859 jo je dokončal Ulrik Nardin. Ta ura je iz suhega zlata, vanj pa so vdelani kosci platine — te najdragocenejše kovine, ki je bila za tiste čase še povsem nova — a kazalo je posuto z demanti. Znotraj je ura polna draguljev. To uro je naročil princ Jérôme Bonaparte, bratranec cesarja Napoleona III., ki jo je dal okrasiti s posebnimi okraski znamenitemu pariškemu graverju, Risbe za okraske so posnetek risb velikega Florentina Cellinija, ki je napravil osnutek za okraske za zapeljivico Katarine Medicejske.

Princ Jérôme Bonaparte je imel fin čut za umetnost. Sam je od časa do časa nadzoroval delo pariškega graverja na slavni uri in je tako nastala zares prvovrstna umetnina.

Dragoceni uri ni bilo usojeno, da bi prišla v roke princu Jérômeu. Dobil jo je v dar ruski car Aleksander II., oziroma je bila namenjena njegovim sestri, veliki vojvodinji Olgi.

Po krimski vojni. — Komaj čez tri leta po vojni na Krimu in po padcu Sebastopola, ko je bila Rusija vsa ogrožena po sovražnem brodovju, se je začela Rusija bližati Franciji. Grof Walevski, sin velikega Korzičana in grofice Marije Walevske, zunanji minister v vladi Napoleona III., je zelo oboževal svojega vladarja in je želel, da bi se njegovo oboževani vladar poročil s princeso iz kakšne stare vladarske hiše. Zato mu je bilo zelo hudo, ker se je Napoleon III. tako na hitro poročil s špansko groficom Eugenio Montiljo, v katero se je zaljubil kakor kak petošolec. Ko bi bil Napoleon III. nekoliko počakal in se nekoliko razgledal po svetu, bi mu bilo prav gotovo uspelo, da bi se bil poročil s kakšno rusko, nemško ali pa avstrijsko princeso iz vladarske hiše.

Grof Walevski si je sploh prizadeval, da bi si napoleonski principi poiskali politično ugodne zakonske zveze. Princu Jérômeju je nasvetoval, naj se poroči s kakšno rusko prin-

cesinjo. Rekel mu je, da bi bila velika kneginja Olga, sestra ruskega carja, primerna nevesta zanj. Princu Jérômeju je bil ta laskavi predlog zelo všeč.

Treba je bilo velike previdnosti. Kajti v Parizu še niso bili pozabili, kako slabo je nalletel pred pol stoletja l. 1810 Napoleon Prvi, ko je snubil sestro tedanjega carja Aleksandra I. in se je nato mati neveste izrazila, da bi ne marala imeti za zeta takšnega razvpitega pustolovca, kakor je Napoleon.

Toda to pot snubitev ni zadel na takšne ovire. Za zakon velike kneginje Olge s princem Jérômejem na ruskem dvoru niso pokazali niti navdušenja niti niso nasprotovali. Treba je bilo tedaj postopati zelo previdno in čakati. Do te točke so se zadeve glede ženitve kar lepo razvijale. Da bi si pridobil naklonjenost carja Aleksandra II., mu je poslal princ Jérôme v dar ono znamenito uro. To je bilo leta 1858.

Toda v Torinu je bil snovatelj budno na delu. Tako v Parizu kakor po vseh evropskih dvorih je imel svoje tajne poročevalce, ki so mu sproti poročali vse politične spremembe in dvorske marnje. To je bil grof Cavour, ki je snoval združitev Italije v samostojno kraljevino. Tako je izvedel tudi za nameravano snubitev princa Jérômeja na ruskem dvoru. Ako bi prišlo do tega zakona, bi francosko-sardinjske težnje ogrožale združitev Italije. Grof Cavour ni mogel pozabiti, da ruski car malemu Piemontu ni bil naklonjen iz vzroka, ker se je le-ta drznil napovedati vojsko, da bi dosegel osvoboditev izpod tujega jarma. In kako je ruski poslanik na kongresu v Parizu l. 1856 ošabno pozabil, da ruski car malemu Piemontu ni bil naklonjen iz vzroka, ker se je le-ta drznil napovedati vojsko? Zakaj ste napovedali vojsko?

Toda malega velikega grofa ni bilo lahko ugnati: s pravo napoleonsko odločnostjo se je lotil osvoboditve. V resnici pa tudi ni kazalo izgubljeni časa. Veliki minister je izzval spopad med Plombierji in Napoleonom III. In Plombierjem je res prišla na pomoč francosko-sardinjska zveza, z ozirom na zaroko princa Jérômeja s princeso Klotildo, hčerko velikega kralja. Snubitev na ruskem dvoru je izostala; potek zgodovinskih dogodkov pa je krenil v drugo smer.

Kako je bilo z dragoceno uro? Car Aleksander II. je bil daru zelo vesel. Ura se mu je tako zelo priljubila, da jo je nosil vedno pri sebi; zvečer pa jo je položil k znameniti uri carice Katarine II. Nič ga ni motilo, da nosi ura urezano ime in grb darovalca, člana Bonapartejeve družine. (Gazzetta del Popolo della Sera.)

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
 Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Pretrseljiva ljubezenska drama
Turbine - Vihar
 V glavnih vlogah Pavla Barbara in Friderik Benfer
KINO SLOGA - TFL. 27-30

Izredno zanimiv film globoke in pretresljive vsebine
Trgovec s sužnjami
 Annette Bach — Enzo Fiermonte
KINO MATICA - TEL. 22-41

Sijajna ženitvena komedija
Siromaštvo in plemstvo
 V gl. vlogah Vincenzo Scarpetta, Elli Parvo, Maria Donati, Dina Sassoli
KINO UNION - TEL. 22-21

DARMOL
 najboljšo odvajalno sredstvo

Službe
Dobe:
 Iščem učiteljico klavirja na dom, Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Klavr« št. 4142. b

Prodamo
 Beli luk srebrnjak je najranjaja, zelo čislana čebula. Sejemo jo od junija do septembra. Prezimi brez pokrivanja. V rani pomladi napravi za prst debele, poru podobne rastline. Večji del se je porabi v nezozorelem stanju. Kar jo nismo porabili, pa dozori meseca maja v srednje debelo čebulo. Sever & Komp., Ljubljana.

Službe
Isstejo:
 Mlajša dekle vajena vseh hišnih del, želi nastopiti pri krščanski družini. Ponudbe poslati podruž. »Slovenca« Novo mesto pod »Zmožna« št. 4143. b

Stanovanja
Isstejo:
 Enosobno stanovanje s posebnim vhom išče akademikarka približno v središču mesta. Naslov v upravi »Slov.« pod »Placujem vestno 4128«. c

Kupim
 In prodajam umetniške predmete, slike t. t. d. — »Umetnost«, Kolodvorska št. 20.

Kupimo
 Prazne steklenice od Jekocitrola, Tonovina, Efestusina in Eukalcina, očistilne, kupujemo. Čehostaklo, Resljeva 8. k

Sobe
Isstejo:
 Opremljeno sobo s posebnim vhom išče uradnica bolj v središču mesta. Naslov v upravi »Slovenca« št. 4127. s
 Plačnica št. 4127. s

Razno
 Razne prošnje in druge prevode v italijanski in nemščini sestavlja strokovnjak. Vprašati na tel. 23-67. r

Umrla nam je naša nepozabna, dobra mama, gospa
† Marija Maurin roj. Valenčič
 v visoki starosti 94 let. Pogreb bo v nedeljo, dne 19. julija 1942, ob 3. uri popoldne z žal. kapele sv. Petra, k Sv. Križu. V Ljubljani, dne 17. julija 1942.
 Zalujoči: štefka, hči — in ostalo sorodstvo.

Giovanni Vergat 19
Tone Nevolja
 Roman.

»No torej, če svakinja Maruzza položi v to svojo roko, bi vse bilo poravnano.« Uboga žena ni mogla ugeniti, kam naj bi položila svojo roko. »Položiti jo morate v prodajo in odpovedati se dolgu na doto, četudi volčjeja bobna niste vzeli vti.« Ji je dejal don Silvester. »Volčji bob smo vzeli vsi! In Gospod nas je vse skupaj kaznovel s tem, da mi je vzel moža,« je mrmrala Dolginka.

Ti ubogi nevedneži, nepremični na svojih stolicah, so se med seboj gledali, medtem pa se je don Silvester smejal v pest. Nato je poslal po strica Križa, ki je prišel, prežvekujoč posušeni kostanj; pravkar je namreč končal z obedom in so se mu oči svetile bolj kot po navadi. Sprva ni hotel ničesar slišati, rekoč, da on nima pri tem nič več opraviti in da se to njega ne tiče. Dejal je: »Jaz sem kot nizek žid, ki se nanj vsakdo nasloni in ki vsakemu gódi, ker ne znam govoriti kot odvetnik in ne znam razkladati svoje pravice. Moje blago se ždi kot ukradeno; toda kar delajo meni, delajo Jezusu Križanemu na križu.« In nadaljeval je z mrmranjem in godrnjanjem, s hrbotom, naslonjenim ob žid in z rokami, vtaknjenimi v žepce. Niti niso razumeli, kaj govori, zaradi kostanja, ki ga je imel v ustih. Don Silvester si je prezožljil srca, preden mu je vbil v glavo, da Nevolj končno ne morejo nazivati goljufe, če nameravajo plačati dolg in če se vdova odpove hipoteki. »Nevolje ostanete rajši v sami straji, samo da ni prepira. Toda če jih pritisnete s hrbotom ob žid, bodo tudi oni pričeli pošiljati kolkovane papirje in potem z bogom. Končno pa — za svetlega hudirja! — mora imeti človek

tudi nekaj usmiljenja. Ali stavite, da ne boste dosegli ničesar, če boste še nadalje kot otrok tolkli z nogami ob tla?«

Stric Križ je tedaj odvrnil: »Ko me zgrabijo s te strani, ne vem več, kaj bi dejal.« In obljubil je, da bo o tem govoril z Gosjo nogo. »Zaradi prijateljstva bi doprinesel vsako žrtve.« Gospodar Tone je lahko povedal, če je on za prijatelja pripravljen napraviti to in še kaj drugega. In ponudil mu je odprto tobačnico, pobožal je punčko in ji podaril kostanj. »Don Silvester pozna mojo šibko stran; jaz ne znam reči ne. Nocoj bom govoril z Gosjo nogo in mu bom rekel, naj počaka do Velike noči, da je Maruzza položi v to svojo roko.« Botra Maruzza ni vedela, kam naj položi svojo roko in je odgovorila, da bi jo položila tudi takoj.

»Tedaj si lahko vzamete tisti bob, ki ste me zanj prosili za seme,« je nato rekel stric Križ donu Silvestru, preden je odšel.

»Dobro, dobro. Vem, da je za prijatelje vaše srce široko kot morje,« je odgovoril don Silvester.

Pred ljudmi Gosja noga ni maral slišati govoric o odlašanju. Vreščal je, puleč si lase, da ga hočejo sleči do srca, da ga hočejo pustiti brez kruha skozi vso zimo, njega in njegovo ženo Gracijo, potem ko so ga pripravili, da je kupil dolg Nevolji in da je bilo predragocenihih tistih petsto lir, ki si jih je bil pritrgal od ust, da jih je dal stricu Križu. Njegova žena Gracija, ubožica, je na široko odpirala oči, ker ni vedela, kje je bil vzlet tisti denar in zastavljala je dobre besede za Nevolje, ki so bili vrli ljudje in ki so jih vedno vsi poznali kot poštenjake v soselci. Tudi stric Križ je sedaj stal na strani Nevolj. »Rekli so, da bodo plačali in če ne bodo mogli plačati, vam bodo prepustili hišo. Tudi svakinja Maruzza bo položila svojo roko. Ali ne veste, da si mora človek dan-

danes pomagati kakor vé in zna, da doseže svoj prav?« Tedaj si je Gosja noga v naglici nadel sukno in odšel med preklinanjem, naj le stric Križ in njegova žena napravita kakor hočeta, on že tako ne pomenja ničesar pri hiši.

VII.

Tisti božič je bil slab za Nevolje. Prav ob istem času je tudi Luka pri naboru dobil svojo številko, ki je bila nizka, namenjena siromaku. In odšel je za vojaka brez mnoge javkanja, ker zdaj so že imeli trdo kozo. Tone, ki je spremljal brata s čepico, pomaknjeno na uho, da se je zdelo kot da on potuje, mu je tokrat govoril, da to nič ni, da je tudi on služil vojake. Tisti dan je deževalo in vsa cesta je bila ena sama mlakuža.

»Nočem, da me spremljate, ker postaja je daleč,« je ponavljal Luka materi. In stal je na vratih, da bi gledal, kako dežuje na nešpljevo drevo, s svojo culico pod pazduho. Nato je poljubil roko dedu in materi ter objel Meno in brate.

Tako ga je Dolginka videla odhajati pod dežnikom, spremljanega od vsega sorodstva, poskakujočega po kamnih na poti, ki je bila vsa ena sama mlakuža. Ker je bil dečko pameten kot ded, si je na mostovju podvihal hlače, četudi bi jih več ne dal nase, sedaj, ko ga bodo oblekli za vojaka.

»Ta tu ne bo pisal za denar, ko bo tam doli in če mu bo Bog dal dolgih dni, bo znova dvignil dom pri nešpljevom drevesu,« je mislil stari. Toda Bog mu ni dal dolgih dni, prav zato, ker je bil iz takega testa. In ko je pozneje dospela vest, da je umrl, je Dolginka brez prestanka bôdlo v srce kot trn, ker ga je pustila oditi v dežju in ker ga ni spremlila na postajo.

»Mama!« je dejal Luka, ko se je vrnil, ker mu je plakalo srce, da bi jo pustil na mostovju tako čisto molčečo, kot Mater Prežalostno. »Ko

se bom vrnil, Vas bom popreje obvestil in tako mi boste vsi prišli nasproti na postajo.« In teh besedi Maruzza ni pozabila, dokler ji niso zatisnili oči. Do tega dne je nosila zasajen v srcé še drugi trn: da ni njen dečko bil prisoten pri praznovanju, ko so znova spustili na morje »Previdnost«, medtem ko je tam bila vsa vas in se je Barbara Zuppidda pojavila z metlo, da bi pomedla skobljanca. »To delam vam na ljubo, ker gre za vašo »Previdnost«, je dejala Tonetu, sinu gospodarja Toneta.

»Z metlo v roki si mi zdite kot kraljica: v vsej Trezzi ni tako pridne gospodinje, kot ste Vi!« je odvrnil Tone.

»Zdaj, ko si boste odnesli »Previdnost«, ne boste več prihajali tod naokoli, bo ter Tone.«

»Bom prihajal, bom. In potem, do »sciare« je ta pot najkrajša.«

»Prihajali boste, da bi videli Rožičevko, ko stopa k oknu, ko greste mimo.«

»Rožičevko prepustim Roku Spatu, ker mi hodijo družje misli po glavi.«

»Bog vé koliko vam jih roji po glavi, lepih deklet izven kraljevine, ali ni res?«

»Tu so tudi lepa dekleta, botra Barbara, to vem.«

»Res?«

»Pri moji veri!«

»In vam je kaj do tega?«

»Mi je do tega, da. Toda njim ni do mene, ker imajo gizdaline z lakastimi čevlji, ki se jim sprehajajo pod okni.«

»Jaz jih niti ne pogledam, lakastih čevljev, pri agniski Materi božji! Mati pravijo, da so lakasti čevlji zato tu, da nam požro doto in vse. In nekega lepega dne bo stopila na cesto s preslico v roki, da napravi komedijo s tistim donom Silvestrom, če me ne bo pustil pri mirou.«

»Govorite to resno, botra Barbara?«

»Da, zares!«